लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गुल्मी

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गुल्मी

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, लुम्बिनी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/549

मिति : २०८३-१-२९

श्रीमान् अध्यक्ष ज्यू,
रुरुक्षेत्र गाउँपालिका,
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, गुल्मी।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(राम प्रकाश महतो)
नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/549

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
घिउबेंसी, गुल्मी।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियतसहितको राय

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्बन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१ महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको बमोजिमको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नु पर्नेमा यस पालिकाले अन्तरसरकारी अख्तियारी तर्फको आर्थिक कारोबार समावेश गरी वित्तीय विवरण तयार गरेको छैन।

२.२ गाउँपालिकाको रु.१ अर्ब ४४ करोड ४९ लाख ७ हजार लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु.१ करोड ६६ लाख ३३ हजार (१.१५ प्रतिशत) बेरुजु देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु. ८२ लाख ९ हजारको प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रु.८ लाख ३१ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु.१५ लाख ३५ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.१३ लाख ७१ हजार, सोधभर्ना नलिएको रु.१ लाख ५७ हजार, र पेस्की बाँकी रु.४५ लाख २९ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.१० करोड २५ लाख ४४ हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा यो वर्ष सम्परीक्षण पेश नभएकोले हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.११ करोड ९ लाख ६७ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा साथैमाथ संलग्न छ।

२.३ गाउँपालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरू ८, १४, १७, सम्पत्ति तथा राजश्व लगायतका विवरणहरू खुलासा गरेको छैन। लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने रुरुक्षेत्र गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौं। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

३. अन्य बेहोरा

लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, गाउँ प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(राम प्रकाश महतो)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएका	प्रमाण कागजात पेश नभएका	जिम्मेवारी नसारेका	सोधभर्ना नलिएका	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
७२	३८	१,६६,३३,५२०	१	२६	८२,०९,८९८	०	७१	१२	८४,२३,६२२	८,३०,७१४	१५,३४,५११	१३,७१,०६३	०	१,५७,८३३	३०,६३,४०७	४५,२९,५००

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्र्यौट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
गुल्मी	१०,२५,४४,०००	०	०	१०,२५,४४,०००	०	८४,२३,६२२	११,०९,६७,६२२

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२	३२	मूअकर दाखिला	१,६६,९२९
२	२०८१/८२	६५	बीजक विनाको पिएस आइटमको खर्च	१८,४५,०४७
३	२०८१/८२	६६	बचत रकमबाट थप निर्माण कार्य	४७,११,३९६
४	२०८१/८२	६०	पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति	३,१०,९२१
५	२०८१/८२	३५.४	ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा	१,७५,६०६
६	२०८१/८२	३४	कर्मचारी कल्याणकोष	१०,००,०००
७	२०८१/८२	१०	अनुदान फिर्ता	०
जम्मा				**८२,०९,८९९**

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गुल्मी

(८०५५२५०९३००)

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका , गुल्मी

परिचय

१

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले यस रुरु क्षेत्र गाउपालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु गाउपालिकाको उद्देश्य रहेको छ। यस पालिकामा ६ वडा, ६७.३७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २३,१५५ जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।४।३० देखि २०८२।५।२ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- पालिकाको आय – व्ययतर्फ रु.१ अर्व ४४ करोड ४९ लाख ७ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छन् ।

२ **स्थानीय संचितकोषको अवस्था**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी महालेखापरीक्षकले तोकेको ढाँचामा एकीकृत विवरण तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण र स्थानीय संचीत कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) यस दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा सम्लग्न गरिएको छ । पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण निम्नानुसार छः-

प्राप्ति			भुक्तानी		
विवरण	**रकम रू.**	**रकम रू.**	**विवरण**	**रकम रू.**	**रकम रू.**
सुरु मौज्दात		६९३५११८६।२	क) चालु खर्च		४५६८४७७७१
१.संचित कोष	३६३८०५४४।२		१. पालिका तर्फ	११००३०७३६.२	
२.धरौटी	१७९८६१८८।३५		२. संघीय सशर्त	२२१८५९९०७.८	
३.कार्यसञ्चालन कोष	१४९८४४५३।६५		३. संघीय विशेष	०	
४. अन्य कोष			४. प्रदेश सशर्त	१००००००	
यस वर्षको आय			५. प्रदेश विशेष		
१.आन्तरिक आय		२०५११६२६।५४	६.अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)	११७०२५४०३	
२. वित्तीय हस्तान्तरण (संघ)		४८५७३६८७४।०४	s_सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	११५९६०४०३	
क) समानीकरण अनुदान	७९३७२४००।००		v_स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम	१०६५०००	
ख) राजस्व बाँडफाँट	६८०८७६२९।७३		७.कार्यसञ्चालन कोष	६९३१७२४	
ग) सशर्त अनुदान	३०१३७४०००।००		पुँजीगतखर्च		२४०६९६९०६
घ) समपुरक अनुदान	२००००००० ।००		१.पालिका तर्फ	९४६९९२५।००	
ङ) विशेष अनुदान	९०००००० ।००		२.संघीय सशर्त	५८०२९२४५।००	
च) रोयल्टी	७९०२८४४।३१		३.संघीय विशेष	६९८४१२३।००	
छ) अन्य			४.संघीय समपुरक	२००००००० ।००	
३. वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश)		३०२८२५५५।४२	५.प्रदेश सशर्त	७४९५४७६।००	
क) समानीकरण अनुदान	५५७७०००।००		६. प्रदेश विशेष	०	
ख) राजस्व बाँडफाँट	५७०५५५५।४२		७. प्रदेश समपुरक	७००००००	
ग) सशर्त अनुदान	९५०००००।००		८.कार्यसञ्चालन कोष	१५१३२०७०	
घ) समपुरक अनुदान	७००००००।००		९.अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)	३१३५६३६७	
ङ) विशेष अनुदान	२५०००००।००		१०.अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		
च) रोयल्टी			ऋणफिर्ता(साँवा)		
छ) अन्य			ऋणकोब्याज भुक्तानी		
४. अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		१४८३८१७७०।००	धरौटीफिर्ता		७६२६३३६
क) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	११५९६०४०३		अन्यकोषबाट भएको खर्च		
ख) पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	१००००००० ।००		३.कार्यसञ्चालनकोष		
ग) स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम	१०६५०००।००		४.अन्यकोष		
घ) एकिकृत स्वास्थ्य	२०३५८३६७।		गैरसरकारीसंस्थाबाट		

पूर्वाधार कार्यक्रम	००		सञ्चालित योजना		
ङ) औधोगिक लगानि प्रर्वधन कार्यक्रम	९९८०००।००		अन्यसहयोगमा सञ्चालित योजना		
			९.बिभाज्य कोष बाडँबाड		४९४५४७५।०३
५. अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)			१०.अनुदानफिर्ता		
६. ऋण/ वित्तीय व्यवस्था			१. संघतर्फ		२३५००७२४।२०
७. धरौटी आय		१२२५९८७१।००	क) सशर्त अनुदान	२३५००७२४।२०	
८. कार्यसञ्चालन कोष आय		११६१२७३१।००	ख)विशेष अनुदान	०	
९. अन्य कोषको आय			ग)समपुरक अनुदान	०	
१०. गैरसरकारी संस्थाबाट सञ्चालित योजना			२.प्रदेश तर्फ		२५०४५२४।००
११. अन्य सहयोगमा प्राप्त सञ्चालित योजना			क)सशर्त अनुदान	४५२४।००	
१२. अन्य आय भएमा			ख)विशेष अनुदान	२५०००००।	
			ग)समपुरक अनुदान	०	
			अन्तिममौज्दात		४२०१४८७७।९८
			१.संचित कोषको मौज्दात	१५२२५५००।९८	
			२.धरौटी	२२६१९७२३।३५	
			३. कार्यसञ्चालनकोष	४१६९६५३.६५	
जम्मा		७७८१३६६१४।२०	जम्मा		७७८१३६६१४।२०

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

३ वित्तीय प्रतिवेदन

३.१ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा सोही ऐनको दफा ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७९।०८।२० मा संशोधन सहित नयाँ सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) जारी भएकोमा सो अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छ।

३.२ पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षाको

रु.११,५९,६०,४०३।०८, पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजनाको रु.१,००,००,०००।, एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार कार्यक्रमको रु.२,०३,५८,३६७। र औद्योगिक लगानी प्रवर्द्धन कार्यक्रमको रु.९,९८,०००। सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरण पूर्ण नहुँदा पालिकाको आर्थिक अवस्थाको यथार्थ चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ३.२ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

४ आर्थिक कारोबारको स्थिति

पालिकाले यो वर्ष आन्तरिक राजस्वबाट रु.२,०५,११,६२६।५४ राजस्व बाँडफाँड, अनुदान र अन्य आयबाट रु.७५,७६,२४,९८७।६६ गरी जम्मा रु.७७,८१,३६,६१४।२० आम्दानी भएकोमा चालू तर्फ रु.४५,६८,४७,७७०।९९ र पूँजीगत तर्फ रु.२४,०६,९६,९०६। खर्च भई रु.४,२०,१४,८७७।९८ वैंक मौज्दात रहेको छ ।

५ बजेट पेश, पारित र अख्तियारी

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले २०८१।३।१० मा रु. ५६ करोड ९१ लाख ७८ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट २०८१।०३।१२ मा पारित भएको छ । यसैगरी गाउँपालिका अध्यक्षले २०८१।०३।१९ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ । बहुवर्षिय योजना बाहेकका योजना आर्थिक वर्ष भित्र समयमै सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

६ सञ्चित कोषको चौमासिक विवरण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६(५) मा गाउँपालिकाले स्थानीय सञ्चित कोषमा भएको आयव्ययको चौमासिक शीर्षकगत विवरण तयार गरी संघीय अर्थ मन्त्रालय, प्रदेश अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यो वर्ष सञ्चित कोषको हिसाव अर्ध वार्षिक रुपमा तालुक निकायमा पठाएको भए पनि चौमासिक रुपमा पठाएको देखिएन । तहगत अनुगमन व्यवस्थालाई क्रियाशील बनाउन कानून बमोजिम तयार गर्नुपर्ने विवरणहरु तयार गरी तालुक निकायहरुमा पठाउनु पर्दछ ।

७ क्षेत्रगत वजेट र खर्चको स्थिति

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका लागि क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यो वर्ष पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये कुल खर्चको अनुपातमा सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ४३.८६ प्रतिशत र वातावरण तथा विकास क्षेत्रमा सबै भन्दा घटी ०.४९ प्रतिशत रहेको छ । बजेट खर्च गर्दा क्षेत्रगत सन्तुलनमा विशेष ध्यान दिनुपर्छ ।

क्र.स	क्षेत्र	वार्षिक बजेट	खर्च रकम	खर्च प्रतिशत
				जम्मा खर्चको तुलनामा
१	आर्थिक विकास	४९१८५४३०	४२०३३४७०	७.९७
२	पूर्वाधार विकास	१३७८४९८९६	१३५०३८७१४	२५.६३
३	सामाजिक विकास	२५९७२६७०९	२३११९४२८८	४३.८६
४	बातावरण तथा विकास	२५७८५००	२५७८५००	०.४९०
५	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा प्रशासनिक	१२९७९४९०९	११६२५४१४०.९९	२२.०५
६	जम्मा	५७९१३५४४४।२०	५२,७०,९९,११२।९९	१००

८ **खर्च विश्लेषण**

पालिकाको यो वर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु.२,०५,११,६२६।५४ राजस्व बाँडफाँड, अनुदान र अन्य समेत रु.७५,७६,२४,९८७।६६ आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.45,68,47,770।९९ र पूँजिगत तर्फ रु.२४,०६,९६,९०६। गरी रु.69,75,44,676।९९ खर्च गरेको छ । कुल खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा २.९४ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम मध्येबाट ६५.४९ प्रतिशत चालु र ३४.५१ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले पूँजी निर्माण हुने विकास कार्यक्रमको सञ्चालनमा न्यून खर्च गरी प्रशासनिक तथा चालु कार्यक्रम तर्फ बढी खर्च गरेको देखियो । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा पूँजी निर्माण हुने विकासका क्रियाकलापमा परिचालन गर्नुपर्दछ ।

९ **योजना प्राथमिकीकरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख छ । स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दीगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा पालिकास्तरका कुल १९६ योजनामा वजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ ।कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिकाले साना योजनामा रु.३०,०००।देखि अधिकतम १४,४२,८२,०००।(बहुवर्षिय समेत) सम्मका योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा पालिकाबाट सञ्चालित सवै योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै खर्च बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्न सक्ने देखिन्छ । तसर्थ पालिकाले योजना तथा कार्यक्रम बनाउँदा वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकताका आधारमा छनौट गरी तिनीहरुको प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

रु १ लाख सम्म	रु १ लाख देखि ५ लाखसम्म	रु ५ लाख देखि १० लाखसम्मका	रु १०लाख देखि २० लाखसम्मका	रु २०-५० लाख सम्म	५० लाख भन्दा बढी	जम्मा
९४	६२	१५	५	५	१५	१९६

१० **अनुदान फिर्ता**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रु **०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

११ **आन्तरिक नियन्त्रण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको देखिएन। यसबाट कार्यालयको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्थामा देखिएका सुधार गर्नुपर्ने

विषयका केही उदाहरणहरु निम्न छन्ः

• स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको देखिएन,

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११(५) पालिकाको भूमि व्यवस्थापन, यातायात तथा सञ्चार सम्वन्धी दीर्घकालिन नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरेको देखिएन,

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११(२) अनुसार पालिकाबाट प्रदान गरिने आर्थिक सहायता, सेवा र सामाजिक सुरक्षालाई लक्षित वर्गमा पुर्याउन सो सम्वन्धी स्थानीय तथ्यांक तथा सूचना व्यवस्थापन गरेको देखिएन,

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ र ८ मा खरिदको गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार गरेको देखिएन,

• निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख २ वमोजिम तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलव भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्नेमा कार्यालयले तलवी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेखेको देखियो,

• सवै कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुबाट विभिन्न समयमा हुने भ्रमण सम्वन्धी विवरण स्पष्ट सँग खुल्ने गरी तोकिएको ढाँचाको भ्रमण पूर्ण अभिलेख राखेको देखिएन,

• आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ७६(१) अनुसार आर्थिक कारोवारको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसुची ११ वमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरेको देखिएन,

• पूर्वाधार निर्माण गर्दा क्षेत्राधिकार निर्धारण गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन नगरेको,

• स्थानिय तहले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वयन हुने आयोजनाको बिश्लेषण गरी आयोजनाको बैंक खडा गरेको देखिएन,

• पालिकाले योजना तर्जुमा गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकीकरण, योजना कार्यान्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्यांकन योजना तयार गरेको देखिएन,

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २६ बमोजिम पालिकाको कार्यसञ्चालन प्रणालीलाई लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग र प्रभावकारी सेवाका लागि उपयुक्त व्यवस्थापन पद्धति अवलम्वन गर्न नसकेको,

• बजेट रकमको हाराहारीमा लागत अनुमान बनाउने गरेको,

• स्वास्थ्य शाखा र वडा कार्यालयबाट खरिद गरिएका मालसामानहरु सम्वन्धित शाखा तथा वडा कार्यालयमा दाखिला गरेपनि PAMS मा दाखिला गरेको नदेखिएको,

• दिगो बिकास योजना (२०१५-३०) लाई कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा मध्यकालिन लक्ष्यहरु तोकि मुल्याङ्कन गर्ने कार्य भएको देखिएन,

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(२) अनुसार मोविलाईजेशन पेस्की रकम सम्झौता भएको कार्यको लागि छुट्टै खोलिएको खातामा जम्मा भए नभएको एवं उक्त पेस्की रकम कुन प्रयोजनमा खर्च भएको हो सोको अद्यावधिक विवरण सार्वजनिक निकायले प्राप्त गरी अनुगमन गरेको नदेखिएको,

• ठेक्काहरुको विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख खाता म.ले.प. फारम नं.५०७ र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको देखिएन,

• पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्नेमा सो गरेको देखिएन,

• सञ्चालित योजनाको आय–व्यय सूचना पाटीमा सार्वजनिक गर्ने, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा अधिकांशतः पालना भएको देखिएन,

• वातावरणको संरक्षणको एकीकृत दिर्घकालीन योजना तयार गरेको पाइएन। शहरीकरण भैरहेका स्थानलाई मध्यनजर राख्दै फोहोरमैला ब्यबस्थापन स्थल पहिचान एवं कार्ययोजना तयार गरेको देखिएन,

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मा सहित हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाईएन ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११२(१) मा स्थानीय तहले आफ्ना सदस्य तथा कर्मचारीको लागि आचारसंहिता बनाई लागू गर्न सक्ने व्यवस्था रहेकोमा कार्यालयले त्यस्तो आचार संहिता बनाई लागू गरेको छैन,

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४३(१) बमोजिम नक्सापास सम्वन्धी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गरेर नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको राष्ट्रिय भवन संहिताको पालना गराएको देखिएन,

• भ्रष्टचार विरुद्धको संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि कार्यान्वयन सम्वन्धी पालिकाको कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरेको देखिएन ।

ऐन, नियम, निर्देशिकामा भएका आन्तरिक नियन्त्रण सम्वन्धी सबै व्यवस्थाको पालना गरी वित्तीय जवाफदेहितालाई सुदृढ बनाउन कार्यालयले ध्यान दिनु पर्दछ ।

१२ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ११६ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ९९ जना करार समेतका कर्मचारी गरेर पदपूर्ती भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार विभिन्न तहका १७ पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परे नपरेको लेखाजोखा गरी रिक्त पदहरु आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१३ **आन्तरिक लेखापरीक्षण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले कानून बमोजिम आफ्नो आय व्ययको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो आर्थिक वर्षको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको देखिएन । यस सम्वन्धमा कार्यालयको आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने जनशक्तिको दरवन्दी अनुसार पदपूर्ति नभई रिक्त रहेको भनाई रहेको छ । कानूनमा उल्लिखित व्यवस्था अनुसार त्रैमासिक रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्दछ ।

१४ **करारका कर्मचारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले स्थायी प्रकृतिको कामको लागि आवश्यक पर्ने तथा सेवा करारमा लिने कर्मचारीको लागि लाग्ने खर्च वहन गर्ने स्रोत समेत विश्लेषण गरी दरबन्दी प्रस्ताव गर्ने र यस्ता दरबन्दीको व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी सभाबाट स्वीकृत गराउने व्यवस्था छ । तर पालिकाले स्वीकृत दरबन्दी बाहेकका पदमा निम्नानुसार कर्मचारी नियुक्ति गरी तलब भत्ता भुक्तानी गरेको पाइयो स्वीकृत दरबन्दी बाहेकका पदमा कर्मचारी राखी तलब भत्ता भुक्तानी गरेको सम्बन्धमा औचित्य पालिकाले पेश गरेको छैन । जसले गर्दा प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुनुका साथै अन्य कार्य उपलब्धिमा समेत नकारात्मक असर परेको छ । स्वीकृत दरबन्दी बाहेक पदमा कर्मचारी नियुक्त गरी रू.२,०६,०००। भुक्तानी गरेको नियमसम्मत नदेखिएको रू.

क्र.सं.	पद र संख्या	भुक्तानी रू.
१.	खेलकुद शिक्षक १ जना	२०६०००
जम्मा		**२०६०००**

अनियमित भएको	२,०६,०००

१५ **प्रोत्साहन भत्ता**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ८६(१) मा स्थानीय सेवा गठन, सञ्चालन व्यवस्थापन, सेवाका शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानुन बमोजिम हुने, दफा ८६ (२) मा स्थानीय सेवाको गठन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय तहले बनाएको कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था छ ।पालिकाले कार्यपालिकाको निर्णयको आधारमा यो वर्ष १८ जना कर्मचारीहरुलाई रु.६,२१,४२३। प्रोत्साहन भत्ता खर्च लेखेको देखिन्छ । यस्ता खर्च गर्दा पालिकाको आन्तरिक आयलाई समेत विचार गरी कानुन बमोजिम प्रशासनिक खर्चमा मितव्ययीता कायम गर्नु पर्दछ ।

१६ सेवा प्रवाह

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११(२) मा स्थानीय तहको एकल अधिकारको संविधानको अनुसूची ८ को सर्वमान्यतामा प्रतिकुल असर नपर्ने गरी स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ ।उक्त व्यवस्था अन्तर्गत् स्थानीय तहले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने नागरिकलाई सार्वजनिक सेवा सुविधा प्रदान गर्नुपर्छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार यो वर्ष पालिकाले प्रदान गरेको आधारभूत सेवा प्रवाहको विवरण र पूर्वाधार सेवाको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ । घर निर्माण गर्न नक्सापासको लागि निवेदन दर्ता गरेको भए पनि यो वर्षमा ईजाजतपत्र प्रदान नगरेको र घरबाटोको सिफारिस गरेको अभिलेख राखेको देखिएन । त्यसैगरी पूर्वाधार सडक निर्माण, कालोपत्रे सडक मर्मत, ग्राभेल सडक मर्मत जस्ता कार्यको विवरण प्राप्त हुन सकेन । कार्यालयले आधारभूत सेवा प्रवाहको तथ्यांकलाई सुव्यवस्थित गर्दै त्यसमा सुधार ल्याउन निरन्तर लेखाजोखा र मूल्यांकन गरी आधारभूत सेवा प्रदान गर्ने वडा कार्यालयहरुको नियमित अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

विवरण/ सिफारिससंख्या	निवेदन दर्ता	सिफारिस भएको संख्या
स्वीकृत घरनक्सा दर्ता पास	५	०
नागरिकता सिफारिस	४५०	४५०
नाता प्रमाणित	४६०	४६०
पञ्जिकरणतर्फ	**निबेदन दर्ता**	**प्रमाण पत्र जारी संख्या**
जन्मदर्ता	४४९	४४९।
मृत्युदर्ता	१७९	१७९।
बसाईसराई दर्ता	१०३	१०३
विवाह दर्ता	३४	२३५
सम्बन्धविच्छेद दर्ता	३४	३४
कालोपत्रे सडक निर्माण	७००० मि	३१७० मि
ग्राभेल सडक निर्माण	१२० मि	१२० मि

१७ फोहोर मैला व्यवस्थापन

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन । पालिकाले सो अनुसार फोहोर संकलन तथा विसर्जन गर्न नसकेको कारणबाट फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता आएको पाईन्छ ।फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी पालिकाको समग्र पर्यावरणलाई स्वच्छ र सुन्दर राख्न फोहोर व्यवस्थापन सम्वन्धी नीतिगत तथा कार्यगत व्यवस्थामा सुधार ल्याउनु पर्छ ।

१८ स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा पालिकामा उपलव्ध स्रोतको नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका योजना एवं कार्यक्रम प्राथमिकीकरणका आधारमा सञ्चालन गर्न तथा सेवा प्रवाह, स्थानीय स्रोत साधन परिचालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र व्यवस्थित अभिलेख राख्ने कार्य गर्नुपर्दछ ।

१९ राजश्व अभिलेख

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७६ को नियम ५८(३) मा कार्यालयले राजस्वको लेखा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचामा राख्नु पर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले यस वर्ष रु.२,०५,११,६२६।५४ आन्तरिक राजश्व प्राप्त गरेको छ । नेपालको सरकारी लेखा फारामहरु,२०७६ अनुसार कार्यालयले राजश्व आम्दानीको शीर्षकगत खाता (म.ले.प.फा.नं. १०४), दैनिक गोश्वारा खाता (म.ले.प.फा.नं.१०५), दैनिक नगद प्राप्त गोश्वरा खाता (म.ले.प.फा.नं. १०६), दैनिक वैंक भौचर प्राप्त गोश्वारा खाता (म.ले.प.फा.नं. १०७), राजस्व/आम्दानीको लगत र असुली प्रतिवेदन(म.ले.प.फा.नं. ११३) लगायत राजस्व आम्दानीको स्रेस्ता खडा गरेर आर्थिक विवरण तयार गरेको छैन । कार्यालयले आम्दानी रसिद छपाई गरेर अमानतबाट ढुङ्गा गिट्टी वालुवा विक्री गर्ने कार्यमा संलग्न सम्वन्धित कर्मचारीलाई पठाउने गरेकोमा सोको प्रयोग तथा वाँकीको अभिलेख कार्यालयमा व्यवस्थित ढंगबाट राखेको देखिएन । यसका साथै नेपालको सरकारी लेखा फारामहरु, २०७६ अनुसार राजश्व सम्वन्धी स्वीकृत मलेप फारमको अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरी राजश्व अभिलेख, भिडान तथा प्रतिवेदन प्रणाली व्यवस्थित गर्नु पर्दछ ।

२० राजश्व अभिलेखको निरीक्षण

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६१ मा कार्यालय प्रमुखले प्रत्येक महिना राजस्व उठ्न छुट भए नभएको र राजस्व लेखा तथा दाखिलाको निरीक्षण गरी राजस्व हिनामिना भए नभएको र नियम ५९ बमोजिम लगती तथा हसवली राजस्वको अभिलेख निरीक्षण गरी त्यसको अभिलेख अद्यावधिक गर्न लगाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यो वर्ष प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले वडा कार्यालय तथा प्रमुख प्रशासकीय कार्यालयमा त्यस्तो निरीक्षण गरेको अभिलेखबाट देखिएन । राजस्व अभिलेखको नियमित रुपमा निरीक्षण गरी अभिलेख अद्यावधिक गर्न लगाई कानूनको पालनामा ध्यान दिनुपर्छ ।

२१ रकमान्तर

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ मा कुनै शीर्षकबाट पूँजीगत शीर्षकमा २५ प्रतिशतमा नवढाई रकमान्तर गर्न सक्ने उल्लेख छ । त्यसैगरी लुम्विनी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २०(१) मा कुनै बजेट उपशीर्षकमा नपुग भएको रकम पुर्ति गर्न अन्य एक वा एक भन्दा बढी बजेट उप शीर्षकमा वचत रहेको रकमबाट रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार यो वर्ष रु.९९,५७,४४४।२० रकमान्तर गरेको छ । गाउँसभाको २०८१।९।२४ को निर्णय अनुसार उक्त रकम रकमान्तर गरेको देखिन्छ भने कतिपय प्रारम्भमा विनियोजन नगरिएको योजनामा समेत रकमान्तर गरिएको छ । यसरी रकमान्तर गर्ने विषयमा नियन्त्रण गरी बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन हुन सक्ने अवस्था यकिन गरेरमात्र बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी बजेटको कार्यान्वियनलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।

२२ लागत सहभागिता

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४(३घ) मा योजना बनाउँदा स्थानीय जनसहभागिता जुट्ने, स्वयंसेवा परिचालन गर्न सकिने र लागत कम लाग्ने विषयलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने उल्लेख गरिएको छ । कार्यालयले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिंदै नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्नेमा सो अनुसार आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरेको देखिएन । अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।

२३ आर्थिक सहायता तथा विविध खर्च

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४(२) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा साधन स्रोतको उच्चत्तम प्रतिफल प्राप्त हुने र प्राप्त प्रतिफलको उचित गुणस्तर समेत कायम हुने गरी मितव्ययी तरिकाले खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यो वर्ष विविध खर्चमा रु.८,००,०००।, भैपरी आउनेमा रु.१,०५,९९४।, विभिन्न ८६ जना व्यक्तिहरुलाई रु.१४,९६,७००। र दीर्घरोगी असहाय सहायता तथा उपचारको कार्यक्रमबाट रु.२६,१७,६३३। गरी कुल रु.५०,२०,३२७।विविध तथा आर्थिक सहायतामा खर्च गरेको देखिन्छ । आन्तरिक आम्दानीको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी यस्ता खर्चलाई नियन्त्रण गर्न कार्यालयले विशेष ध्यान दिनुपर्छ ।

२४ जिन्सी निरीक्षण

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा कार्यालय प्रमुखले कार्यालयको सम्पत्ति र जिन्सी मालसामानको मौजुदा अवस्थाको सम्बन्धमा वर्षमा कम्तीमा एक पटक आफैं वा त्यस्तो मालसामान जिम्मा लिने कर्मचारीबाहेक अन्य कर्मचारीको नेतृत्वमा कम्तीमा तीन सदस्यीय समितिबाट निरीक्षण गराई महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचामा सम्पत्ति तथा जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन लिनुपर्ने र प्रतिवेदनमा सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा आम्दानी बाँधिएको सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको संख्या र मौजुदा अवस्था, सम्पत्ति तथा जिन्सी किताबमा आम्दानी नबाँधिएको सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको संख्या र मौजुदा अवस्था, सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको संरक्षण र सम्भार भए वा नभएको व्यहोरा, मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको विवरण, टुटफुट तथा बेकम्मा भई पुनः प्रयोग गर्न नसकिने, मर्मत गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने भए तापनि सामानको पार्टपुर्जा नपाइने र मर्मत गर्दा उक्त सामानको बजार मूल्यको पच्चिस प्रतिशतभन्दा बढी खर्च हुने वा प्रविधि पुरानो भएको कारण प्रयोग गर्दा कार्यकुशलता घट्ने अवस्था भए वा नभएको व्यहोरा, सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानको प्रयोग भए वा नभएको, हानी नोक्सानी भए वा नभएको र हानी नोक्सानी भएको भए कसको लापरवाहीबाट भएको हो सोको विवरण र एकै किसिमको सम्पत्ति तथा जिन्सी मालसामानमध्ये गत वर्ष उपयोग भएको परिमाण र चालु आर्थिक वर्षमा खरिद गरिएको परिमाणको तुलनात्मक विवरणलगायतको व्यहोराहरु उल्लेख गर्नुपर्दछ । कार्यालयको आ.व. २०८१/८२ को जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा जिन्सी मालसामान उपयोगको तुलनात्मक विवरण तयार गरेको देखिएन साथै प्रतिवेदन अनुसार जिन्सी आम्दानी, लेखांकन, मर्मत सम्भार र लिलाम गर्नुपर्ने भनी सुझाव दिएका मालसामानहरुको सम्वन्धमा आवश्यक कार्य गरेको देखिएन ।

२५ सूचनाको हक सम्बन्धी कानून

सूचनाको हक सम्वन्धी ऐन, २०६४ को दफा ६(१) मा सूचना अधिकारी सम्वन्धी व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सोही ऐनको दफा ४(२क) मा सार्वजनिक निकायले सूचनाको वर्गिकरण र अद्यावधिक गरी समय समयमा प्रकाशन गर्नुपर्ने दायित्व उल्लेख गरेको छ भने दफा ५(४) मा स्वतः प्रकाशन गर्नुपर्ने विवरण प्रत्येक ३ महिनामा अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले सूचना अधिकारी तोकेको तथा वेवसाईट सञ्चालनमा ल्याएको भएता पनि समयसमयमा उक्त वेवसाईटलाई अद्यावधिक गरेको नदेखिएको, सूचनाको वर्गीकरण एवं अद्यावधिक गरेको नदेखिएको, तीन तीन महिनामा स्वतः प्रकाशन गर्नुपर्ने विवरण पूर्ण रुपमा प्रकाशित नगरेको र सार्वजनिक निकायमा सूचनाको हक अन्तर्गत् माग गरिएका विवरणको छुट्टै अभिलेख राखेको देखिएन । सूचनाको हक सम्वन्धी कानूनी व्यवस्थाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कार्यालयले विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२६ लक्ष्य र प्रगति

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३५ मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले अनुसुची २ बमोजिमको ढाँचामा प्रगति विवरण तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्ष तोकिएको ढाँचामा लक्ष्य प्रगति विवरण तयार गरी त्यसको समिक्षा गरेको देखिएन ।

२७ कार्यकारी निर्णयका योजना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २० र २१ मा गाउँसभामा विधेयक प्रस्तुत गर्ने तथा विधेयक पारित र प्रमाणित गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको यो वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र वजेट २०८१।३।१० मा बसेको सभामा प्रस्तुत भई २०८१।०३।१२ मा पारित गरेको देखिन्छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार पालिकाको सभा बाहेक कार्यकारी निर्णयबाट देहायका योजनामा रु.७,१३,०००।खर्च लेखेको देखिन्छ । पालिकाको सभाले प्रारम्भमा पारित नगरेका योजनामा खर्च गर्ने कार्यमा पूर्ण नियन्त्रण गर्नुपर्छ ।

योजनाकोनाम	खर्चरकम
रह खानेपानी योजना	१३००००।
४ न वडा कार्यालय भवन रङ्गरोगन	१८३०००।
फल्ले पिपल सागरपोखरी बाटो मर्मत	३०००००।
साघ्र चालिसे मिल कुलो मर्मत	१०००००।

२८ **सामुदायिक संगठनबाट निर्माण कार्य**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(१क५) मा मालसामान, निर्माण कार्य वा अन्य सेवा खरिद गर्दा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराई खरिद गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४(१) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउँदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा मितव्ययिता, गूणस्तरीयता वा दीगोपना अभिवृद्धि हुने भएमा वा परियोजनाको मुख्य उद्वेश्य नै रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई तोकिएबमोजिमको कार्यविधि पूरा गरी त्यस्तो कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने व्यवस्था रहेको छ । त्यसैगरी सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम २(ट) मा उपभोक्ता समिति भन्नाले निर्माण कार्यबाट प्रत्यक्ष लाभ पाउने व्यक्तिहरुले कुनै निर्माण कार्यको निर्माण, सञ्चालन, मर्मत सम्भार गर्नको लागि आफूहरु मध्येबाट गठन गरेको समिति भन्ने उल्लेख छ । नमुना परीक्षण गर्दा कार्यालयले उपभोक्ता समितिको कार्यप्रक्रियालाई अवलम्वन गरी यो वर्ष पालिकाले कार्यान्वियन गरेका कुल १९६ योजना मध्ये टोल विकास तथा सुधार संस्थाहरु मार्फत १४६ (७४.४८प्रतिशत) वटा निर्माण कार्यसम्वन्धी योजना सञ्चालन गरी रु.२,४२,१३,७१८।३४ भुक्तानी गरेको देखिन्छ । गाउँपालिकामा दर्ता भई कर कार्यालयबाट स्थायी लेखानम्वर प्राप्त सामुदायिक संस्थाहरुको विनियममा उल्लिखित उद्वेश्य तथा कार्यहरुलाई हेर्दा जनचेतनामूलक कार्य गर्ने र निर्माण कार्यमा सहयोग गर्ने बाहेक आफैले निर्माण कार्य गर्ने गराउने सम्वन्धी व्यवस्था रहेको देखिएन । यसका साथै सार्वजनिक खरिद सम्वन्धी कानूनमा गैर सरकारी संस्थामार्फत निर्माण कार्य गर्न गराउन नहुने स्पष्ट व्यवस्था रहेको र सामुदायिक संस्था मार्फत खरिद सम्वन्धी कार्य गराउने सम्वन्धमा कुनै पनि व्यवस्था रहेको देखिदैन । यस्ता संस्थाहरुले आफ्नो नामबाट विलवीजक जारी गरेका छैनन् । सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालनको मुलभूत उद्वेश्य पनि जनचेतना तथा सामुदायिक क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग पुर्याउनु रहेको र उपभोक्ता समितिको परिभाषाले यस्ता संस्थाहरुलाई नसमेटेको अवस्थामा उपभोक्ता समितिको खरिद प्रक्रिया अपनाई स्थानीय विकास निर्माण कार्यमा उल्लेखनीय ढंगबाट टोल सुधार संस्थाहरुको परिचालन गर्नु गराउनु निमयसम्मत देखिएन । कानूनको पालनामा कार्यालयले ध्यान दिनु पर्दछ ।

२९ **त्रैमासिक खर्च स्थिति**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ मा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत खर्चको स्थितिलाई विश्लेषण गर्दा चौथो त्रैमासिक खर्च वार्षिक कुल पूँजीगत खर्चको ५०.८३ प्रतिशत तथा असारको खर्च ३०.४० प्रतिशतलाई हेर्दा पहिलो, दोस्रो र तेस्रो त्रैमासिकको कुल खर्च भन्दा चौथो त्रैमासिक खर्च बढी छ भने असार महिनाको खर्च पहिलो दुई त्रैमासिक खर्चको हाराहारीमा रहेको देखिन्छ । ५० प्रतिशत भन्दा बढी खर्च आर्थिक वर्षको अन्तिम त्रैमासिकमा देखिनुले कार्यालयले अन्तिम समयमा कार्यसम्पादन गरे गराएको स्पष्ट हुन्छ ।अन्तिम त्रैमासिक तथा वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा प्रत्यक्ष असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप अन्तिम समयमा काम गरी खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
पुँजीगतखर्चतर्फ	२४०६९६९०६	७१३७८७१	६८०३७५९०	४३१८११५१	१२२३४०२९४	७३१६७१५७
प्रतिशत	१००	२.९६	२८.२७	१७.९४	५०.८३	३०.४०

३० **डोजर सञ्चालन**

लुम्विनी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०८१ को दफा २४(२) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा साधन स्रोतको उच्चत्तम प्रतिफल प्राप्त हुने र प्राप्त प्रतिफलको उचित गुणस्तर समेत कायम हुने गरी मितव्ययी तरिकाले खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको नाउँमा १ वटा डोजर रहेकोमा सञ्चालन गर्दाको वार्षिक आय देखाएको छैन। तर कार्यालयले सोको सञ्चालन गर्दाको मर्मत खर्च रु.४,९३,२२२।, ईन्धनमा रु.२१,८३,९६७। र चालकको लागि रु.३,२७,००८। सहित कुल खर्च रु.३०,०४,१९७। देखाएको छ । कार्यालयले पालिकाको कार्यक्षेत्रभित्रका सडक खुलाउन प्रयोग गरेको जनाए पनि उक्त डोजर २०८१।०६।२० मा खरिद गरेको स्थितिमा वर्षात पछिमात्र सञ्चालन हुँदा बाटो खुलाउने कार्यमा त्यसको प्रयोग कम भएको स्पष्ट हुन्छ । कार्यालयले डोजर सञ्चालन

सम्वन्धमा बनाएको कार्यविधि अनुरुप सञ्चालन गर्दै डोजर भाडामा लगाएकोमा लकवुकमा चढाउनुपर्ने र आफैले सञ्चालन गरेकोमा लागत अनुमान नापी किताव तथा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने तथा यस्ता सम्पत्तिको सदुपयोगमा समुचित ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३१ **सफ्टवेयर खरिद**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३ अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै खरिद कार्य गर्दा आवश्यकताको पहिचान, खरिद विवरण, परिणाम र क्षेत्र यकिन गरी लागत अनुमान तयार गरेर खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यो वर्ष दर्ता चलानी सम्वन्धी एक वटा सफ्टवेयर खरिद गरी रु३,९५,५००। भुक्तानी गरेको छ। कार्यालयले लेखापरीक्षण अवधिसम्म खरिद गरेको सफ्टवेयर सोर्स कोड सहित दाखिला गरेको देखिएन भने प्रयोगमा समेत ल्याएको छैन । कार्यालयले यस्ता सफ्टवेयर खरिद गर्दा आम्दानी बाँध्ने तथा प्रयोग र सञ्चालनमा विशेष ध्यान दिई त्यसको कार्यक्षमतालाई सेवा प्रवाहसँग आबद्ध गराउने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ।

३२ **मूअकर दाखिला**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१९** को निर्णयले रू **१३८,०५३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रू **२८,८७६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३३ **सम्भाव्यता अध्ययन/डी.पी.आर**

सार्वजनिक खरिद ऐन, 2०६३ को दफा 8 र 9 मा प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्ताव माग गरी परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने र यस्तो खरिदमा आवश्यकताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा कार्यालयको जनशक्तिले सम्भव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले देहायका सम्भाव्यता अध्ययन/डीपिआरमा यो वर्ष रु.४०,२१,५८४। खर्च गरेको छ। कार्यालयले यो वर्ष सम्भाव्यता अध्ययन/डीपीआर गरेका ७ योजना मध्ये ३ वटामा डिपिआरले निर्धारण गरेका लागत अनुमानको तुलनामा न्यून बजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ भने अन्यमा वजेट विनियोजन हुन सकेको छैन । यसले कार्यालयले कार्यक्रमको लागि बजेट व्यवस्था गरेर कार्यान्वयनमा जाने विषयमा प्रयाप्तमात्रामा ध्यान पुर्‍याएको देखिएन। प्रत्येक वर्ष अध्ययन गर्दै जाने, प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वयनको सुनिश्चितता पनि नगरिएको अवस्थामा त्यस्ता अध्ययन एवं परामर्श सम्वन्धी कार्यहरुमा नियन्त्रण गर्दै तिनीहरुको खर्चका सम्बन्धमा ध्यान पुर्‍याउनु पर्दछ।

क्र सं	नाम कार्यक्रमको नाम	परामर्शदाता	खर्च रकम	अध्ययनवाट निर्धारण भएका आयोजनाको लागत	कार्यान्वियन भए / नभएको (कार्यान्वियन भएको भए वजेट)
१	रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाको देवदत्त पार्क देखि कालीगण्डकी गाउँपालिकामा अवस्थित हुमान बाटिकासम्म जिपलाइन निर्माणको DPR	परिवेश एड्भेन्चर प्रा.लि. रुपन्देही	७,७७,८०६। १२	३१७२२७३१	रुरुक्षेत्र गाउँपालिका र कालीगण्डकी गाउँपालिका स्याङ्गजाको सहकार्यमा निर्माण कार्य गर्न छलफल भइरहेको । हालसम्म बजेट एकिन नभएको ।
२	जनबोध मावि विधालय भवन निर्माणको DPR	एडभान्स क्रियटिभ ग्रुप इन्जिनियरिङ्ग काठमाडौ ।	३,९४,५९६।-	२११०१८५१	१ करोड
३	एतिहासिक धार्मिक क्षेत्र रुरुक्षेत्र पूर्वाधार निर्माणको DPR	कान्जिरोवा इन्जिनियरिङ्ग सोलुसन प्रा.लि. काठमाडौ ।	३,९४,८२२।-	१४७८३८३४	पर्यटन डिभिजन कार्यालय भैरहवाबाट टेण्डर प्रक्रिया भएको ।
४	कफि अनुसन्धान केन्द्र चौतारा बगाउने मोंटरबाटो स्तरोन्नतीको DPR	Civil Work Consultancy Pvt.Ltd., Bhaktapur	७,१४,९५१।-	२७४६४२३८३	१ करोड
५	आमपोखरा जौखोला रातामाटा मोटर बाटो स्तरोन्नतीको DPR	Eagles Solutions Pvt.Ltd.Kathamandu	७,५३,७१०।-	२६९२१७१७८	१ करोड ९० लाख
६	बलेटक्सार एकिकृत पूर्वाधार निर्माण DPR	बारबरा इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. काठमाडौ ।	४,९०,९८५।-	४८७२९००१	रु ७५ लाख बजेट विनियोजन भइ कार्य भएको । चालु आ व मा बजेट विनियोजन नभएको ।
७	फलाटै भट्कुवाझो पु DPR	अस्त्र इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि. काठमाडौ ।	४,९४,९४०।-	१२६०८४४३०	स्थानिय पूर्वाधार कार्यालय बुटवलबाट टेण्डर भइ निर्माण कार्य अगाडि बढेको ।

३४ **कर्मचारी कल्याणकोष**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-५** को निर्णयले रू **१,०००,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

अनियमित भएको	०

३५ **ढुङ्गा, गिट्टी र वालुवा**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६४(१च) मा ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट, चुनढुङ्गा, खरिढुङ्गा, अभ्रख र दहत्तर बहत्तरमा प्राकृतिक स्रोत करको दर र प्रक्रिया प्रदेशले निर्धारण गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । लुम्बिनी प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८१ को दफा ८(१) मा प्रदेशभित्र अनुसूची ६ बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको संकलनमा शुल्क लगाई असुल उपर गरिने उल्लेख छ । गाउँपालिकाको प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन (IEE) २०७९ अनुसार ३ वर्षसम्म प्रत्येक वर्ष (भाद्र मसान्त देखि जेष्ठ मसान्त सम्म २७५ दिन) पालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र पर्ने खोलाहरुबाट २८,७०,३२२ घन फिट परिमाणको दरले रु.१,७२,२१,९३२।को ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता खानीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्न सकिने प्रतिवेदन पेश गरेको देखिन्छ । कार्यालयले यो वर्ष ढंगा, गिट्टी, वालुवाको विक्रीबाट रु.१,०५,४४,१२६।आम्दानी देखाएको छ । यस सम्वन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

३५.१ **घटि परिमाणमा ठेक्का लगाएकोः** लुम्बिनी प्रदेशको नदिजन्य पदार्थ व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ को दफा ७(६) अनुसार पहिलोपटक प्रकाशित गरेको सूचना बमोजिम कुनै पनि दरभाउपत्र/वोलपत्र नपरेमा पूर्व प्रकाशित सूचना अनुसार कम्तिमा आधा

अवधिको म्याद दिई पुनः सूचना प्रकाशित गर्नुपर्ने र दोस्रो पटक सूचना प्रकाशित गर्दा पनि दरभाउपत्र/वोलपत्र दाखिला नभएमा स्वीकृत दररेटमा नघट्नेगरी नदिजन्य पदार्थको संकलन, घाटगद्दी र विक्रीको काम अमानतमा गराउन सकिने उल्लेख छ । कार्यालयले अघिल्लो आर्थिक वर्षमा तीन पटक सूचना प्रकाशित गर्दा कुनै पनि दरभाउपत्र/वोलपत्र नपरेको जनाई कार्यपालिकाको मिति २०८१/०४/२३ को निर्णयका आधारमा यो आर्थिक वर्षमा मिति २०८१/०४/३१ मा ठेक्का लगाउने सूचना प्रकाशन गरेको छ । उक्त सूचनामा उल्लिखोला, छाम्दी र बगाउने खोला वगर क्षेत्रको ठेक्कामा प्रारम्भिक वातावरणीय प्रतिवेदन (IEE) २०७९ अनुसार उत्खनन् गर्न सिफारिस परिमाण भन्दा निम्नानुसार घटी परिमाणमा ठेक्का लगाएको छ । यसरी परिमाण घटाएर ठेक्का लगाउँदा गाउँपालिकामा गठन भएको राजस्व परामर्श समितिको अध्ययन तथा सिफारिस वेगर कार्यपालिकाले घटाउने निर्णय गरेको छ भने सो सम्वन्धमा प्रदेश कानूनमा व्यवस्था गरेको देखिएन । साथै यस्ता नदिजन्य पदार्थको माग निर्माण क्षेत्रको वृद्धिदरमा भर पर्ने हुँदा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा देशको समग्र निर्माण क्षेत्रको वृद्धिदर ऋणात्मक रहेको र यसको माग घट्न गई विक्री नहुन सक्ने देखी दरभाउपत्र/वोलपत्र नपरेको हुन सक्ने र यो वर्ष निर्माण क्षेत्र चलायमान देखिंदा यसको माग बढेर विक्री हुने सम्भावना बढेको पक्षलाई कार्यालयले ध्यान पुर्याएको देखिएन । त्यसैगरी उत्खनन् गर्न पाउने अवधि अनुसार परिमाण नघटाई ठेक्का लगाउँदा वोलपत्रदाता लाभन्वित हुन सक्ने पक्षलाई कार्यालयले विचार गरेको देखिएन । यसरी प्रदेश कानून तथा कार्यविधि विपरित घटी परिमाणमा ठेक्का लगाउँदा न्यूनतम लागत दरमा रु.२२,५३,६३६। बराबरको आम्दानीमा घटी हुन गएको देखिन्छ।

नदिको क्षेत्र	**ठेक्का नं.**	**सिफारिस परिमाण (घनफिटमा)**	**घटाएर ठेक्का लगाएको परिमाण (घनफिटमा)**	**फरक परिमाण (घनफिटमा)**	**न्यूनतम दर रु.**	**रकम**
उल्लिखोला, छाम्दी र बगाउने खोला वगर क्षेत्र	ORRM-REV-NCB-01-081/82	५,०९,१५७	१,३३,५५१	३,७५,६०६	६।	२२,५३,६३६।

३५.२ **प्रदेश कार्यविधि विपरित ठेक्का:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६४(१च) मा ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट, चुनढुङ्गा, खरिढुङ्गा, अभ्रख र दहत्तर बहत्तरमा प्राकृतिक स्रोत करको दर र प्रक्रिया प्रदेशले निर्धारण गर्ने र स्थानीय तहले संकलन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । लुम्विनी प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८१ को दफा ८(१) मा प्रदेशभित्र अनुसूची ६ बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको संकलनमा शुल्क लगाई असुल उपर गरिने उल्लेख छ ।स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार यस्ता प्राकृतिक स्रोतको करको दर तथा प्रक्रिया प्रदेश कानून अनुसार हुने र प्रदेश कानूनमा परिमाण घटि गरी ठेक्का लगाउने सम्वन्धी व्यवस्था रहेको देखिएन । तसर्थ कार्यालयले यो वर्ष ठेक्का नं. ORRM-REV-NCB-01-081/82 बाट कवोल दर प्रति घन फिट रु.६।१० का दरले १,३३,५५१ घनफिटको मूअक सहित रु.९,२०,५६७। ठेक्का लगाउने कार्य नियमसम्मत देखिएन । कानूनी व्यवस्थाको पालना गरी ठेक्का व्यवस्थापन गर्नुपर्छ ।

३५.३ **अमानतमा विक्री:** लुम्विनी प्रदेशको नदिजन्य पदार्थ व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ को दफा ७(६) अनुसार पहिलोपटक सूचना प्रकाशित गरेको सूचना बमोजिम कुनै पनि दरभाउपत्र/वोलपत्र नपरेमा पूर्व प्रकाशित सूचना अनुसार कम्तिमा आधा अवधिको म्याद दिई पुनः सूचना प्रकाशित गर्नुपर्ने र दोस्रो पटक सूचना प्रकाशित गर्दा पनि दरभाउपत्र/वोलपत्र दाखिला नभएमा स्वीकृत दररेटमा नघट्नेगरी नदिजन्य पदार्थको संकलन, घाटगद्दी र विक्रीको काम अमानतमा गराउन सकिने उल्लेख छ । कार्यालयले यो वर्ष पोखरे तथा रिडी क्षेत्रको नदिजन्य पदार्थ विक्री गर्न ठेक्का नं. ORRM-REV-NCB-03-081/82 र ORRM-REV-NCB-04-081/82 बाट मिति २०८१/०४/३१ मा ठेक्का लगाउने सूचना प्रकाशन गरेको देखिन्छ । यो वर्ष एक पटकमात्र नदिजन्य पदार्थ विक्री सम्वन्धी सूचना प्रकाशन गरेको र ठेक्का नपरेको आधारमा कार्यालयका कर्मचारी मार्फत अमानतमा विक्री गरी मूअक सहित रु.५३,९३,७५०। आम्दानी देखाएको छ । पहिलो पटकमा ठेक्का नपरे पछि पुनः दोस्रो पटक सूचना प्रकाशन नगरी कार्यालयले आफ्ना कर्मचारी मार्फत अमानतमा नदिजन्य पदार्थ विक्री गर्दा प्रतिष्पर्धात्मक विधिबाट आय ठेक्का लगाएको देखिएन । ढुंगा गिट्टी सम्वन्धी ठेक्का आयलाई प्रतिष्पर्धात्मक बनाउन कार्यालयले जोड दिनुपर्छ ।

३५.४ **रकम ढिलो दाखिला:**

..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१** को निर्णयले रू **१२९,१०२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **४६,५०४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३५.५ **नदिजन्य पदार्थको सदुपयोगः** लुम्बिनी प्रदेशको नदिजन्य पदार्थ व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ को दफा ११ मा सम्झौता अनुसार घाटगद्दीको कार्य सम्पन्न भएपछि व्यवसायीले अन्तिम जाँचको लागि स्थानीय तहमा निवेदन दिनुपर्ने, स्थानीय तहले नदिजन्य पदार्थ संकलन गर्ने क्षेत्रको जिल्ला अनुगमन तथा व्यवस्थापन समितिबाट अन्तिम जाँच गराउनुपर्ने उल्लेख छ । त्यसैगरी नदिजन्य पदार्थ उत्खनन्, संकलन गर्दा सम्झौता र यस निर्देशिकाको प्रतिकुल भए नभएको सम्वन्धमा समितिले प्रतिवेदनमा खुलाउनुपर्ने र अन्तिम जाँच सम्पन्न भएपछि निर्माण व्यवसायीले स्थानीय तहबाट विक्री स्वीकृति लिई सम्झौता बमोजिमको दररेटमा नघटाई घाटगद्दीबाट नदिजन्य पदार्थ विक्री गर्न पाउने उल्लेख छ । कार्यालयले यो वर्ष ठेक्काबाट मूअक सहित रु.३५,१२,३१६। आम्दानी गरेको देखाएको छ । तर कार्यालयले यो वर्ष नदिजन्य पदार्थ संकलन क्षेत्रको घाटगद्दीको कार्य सम्पन्न गरेपछि जिल्ला अनुगमन तथा व्यवस्थापन समितिबाट अन्तिम जाँच गराएको तथा सम्वन्धित निर्माण व्यवसायीबाट विक्रीको लागि पालिकाबाट स्वीकृति लिएको देखिएन । कार्यविधिको पालन गरेर नदिजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा विक्री वितरण गर्नुपर्छ ।

३६ **कन्टिन्जेन्सी खर्च**

निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) सँग सम्बन्धित व्यवस्था सोही नियमावलीको अनुसूची १ मा तोकिएको छ। उक्त अनुसूचीमा निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा वर्क चार्ट स्टाफ खर्च २ प्रतिशत र सानातिना अन्य खर्च २ प्रतिशत गरी ४ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी बापत थप गर्ने व्यवस्था रहेको छ। कार्यालयले यो वर्ष कन्टिन्जेन्सीबाट कार्यालय सञ्चालन तथा अनुगमनमा रु.८,३८,०००।खर्च गरेको छ। सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ अनुसार कन्टिन्जेन्सीबाट भएको खर्च ठेक्का एवं योजना अनुसार नापी किताबमा उल्लेख गर्नु पर्नेमा गरेको देखिएन। योजना वा ठेक्का प्याकेज अनुसार कन्टिन्जेन्सी खर्च छुट्याई नापी किताबमा प्रविष्टि गर्नुपर्छ।महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७४ सालमा जारी गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ अनुसार विभिन्न खर्च संकेत नम्बरबाट खर्च लेखाङ्कन गर्नुपर्ने मर्मत, कार्यालय सञ्चालन तथा अनुगमन सम्वन्धी रकमहरू सार्वजनिक निर्माण शीर्षकबाट खर्च लेखेको देखिएको छ। जुन उक्त खर्चको संकेत तथा वर्गीकरण अनुसार मेल खाने देखिँदैन।कन्टिन्जेन्सी रकमबाट, कार्यालय मालसामान, इन्धन, विविध लगायतका चालू खर्च शीर्षकका खर्चहरू समेतलाई पुँजीगत बजेट शीर्षक तर्फ समावेश गरी खर्च गरेकोले सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ ले उल्लेख गरे बमोजिम अन्य सानातिना खर्च छुट्याएर मात्र कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च भएको यकिन गर्ने विवरण समेत तयार गर्नुपर्दछ।

३७ **कानून निर्माण तथा कार्यान्वयन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म ९ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली, २७ कार्यविधि, ४ वटा मापदण्ड सहित ४५ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यनमा ल्याएको देखिन्छ। पालिकाले बनाएका कानूनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वियन गरी तिनीहरुको समय समयमा सुधार गर्नुपर्छ ।

३८ **न्यायिक समिति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने

व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनु पर्ने वाँकी विवाद २ वटा रहेको र यो वर्ष ३ विवाद दर्ता भई ५ वटा विवाद रहेकोमा ४ वटा फर्स्यौट भई १ वटा फर्स्यौट गर्न बाँकी विवाद रहेको देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउने कार्य गर्नुपर्छ ।

३९ **पेश्की**

आर्थिक कार्यविधितथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५२(४) मा लेखापरीक्षण गर्ने निकायले फर्स्यौट हुन वाँकी पेश्की रकमलाई आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्ने उल्लेख गरिएको छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार यो आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा फर्स्यौट गर्न वाँकी पेश्की रु.१,४२,३१,८९९। देखाएको छ । नियमावलीको व्यवस्था अनुसार पेश्की फछर्यौट गर्नु पर्दछ ।

४० **अनुगमन मूल्यांकन खर्च**

लुम्बिनी प्रदेश,स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ मा नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गरेको छ ।सुविधा सम्वन्धी ऐनमा अनुगमन भत्ता सम्बन्धमा कुनै व्यवस्था नरहेको र दफा १४ मा यस ऐनले निर्धारण गरेको सुविधा बाहेक अन्य सुविधा नपाउने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले विभिन्न मितिमा योजनाहरुको अनुगमन गरे वापत अनुगमन समितिका पदाधिकारीलाई भत्ता रू.८,३३,५०० भुक्तानी गरेको छ । सेवा सुविधा ऐनको उक्त प्रावधान विपरित भएको खर्च उचित देखिएन ।

४१ **वित्तीय समानीकरणबाट चालु खर्च**

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१(४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजश्व र यस ऐन बमोजिम राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजश्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। नेपाल सरकार, अर्थमन्त्रालयको च.नं.१२१ मिति २०७८।३।२७ को पत्रबाट वित्तीय समानीकरणको अनुदान रकमलाई प्रशासनिक खर्चमा प्रयोग गर्न नमिल्ने देखिएको र स्थानीय सरकारले आफ्नो प्रशासनिक खर्च आफ्नो आन्तरिक राजश्व तथा राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट मात्र व्यहोर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले यस वर्ष विभिन्न विद्यालयहरुको शिक्षकको तलब, कार्यालय सहयोगी, विद्यालय सहायक कर्मचारीको पारिश्रमिक लगायतका विभिन्न चालु तर्फका खर्च शीर्षकमा रू.२५,७८,५००। खर्च गरेको छ। तर पालिकाले सो ऐन तथा अर्थमन्त्रालयको परिपत्र विपरित वित्तीय समानीकरणमा विनियोजित रकमवाट बजेट बाँडफाँट गर्दा नै प्रशासनिक खर्च (चालु) तर्फ रकम विनियोजन गरेको छ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन तथा नेपाल सरकार अर्थमन्त्रालयको परिपत्र बमोजिम वित्तीय समानीकरणबाट प्रशासनिक खर्चमा प्रयोग नहुने गरी बजेट तयार गर्नुपर्दछ ।

४२ **लिफ्टिङ खानेपानिमा अनुदान**

लिफ्ट खानेपानी आयोजनामा विद्युत महशुल अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड, २०८१ को बुँदा ३ मा कार्यक्रम संचालनको लागि निर्देशक समिति रहने व्यवस्था गरेको त्यस्तै बुँदा नं १४ मा अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको र बुँदा नं ११ मा ७५ प्रतिशतले हुने रकम अनुदान लाभग्राहीका रुपमा छनौट भएका खानेपानी सञ्चालन उपभोक्ता समितिलाई अनुदान दिने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले यो वर्ष गोश्वारा भौचर नं. ३६३।२०८२।३।१९ बाट विभिन्न १४ वटा लिफ्टिंग खानेपानी संचालक उपभोक्ता समितिको बैंक खातामा रू.१०,४२,३२१। विद्युत महशुलको शोधभर्ना भुक्तानी गरेको देखियो। तर मापदण्डमा तोकिए बमोजिम अनुगमन गरेको प्रतिवेदन पेस गरेको छैन । मापदण्डमा भएको व्यवस्थाको पूर्णपालना गर्नुपर्दछ ।

४३ **वितरणमुखी कार्यक्रम**

सार्वजनिक निकायबाट उपलब्ध गराएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको यकीन गर्न अनुदान उपलब्ध गराउने निकायले समय समयमा अनुगमन गर्नुपर्दछ । तर पालिकाले गोरू प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत १५३ कृषकलाई प्रति हल गोरू रू.५०००। को दरले रू.७,६५,०००। अनुदान उपलव्ध गराएको छ । यसरी पालिकाले आवश्यकता विश्लेषण नगरी कार्यविधि वेगर अनुदान उपलव्ध गराउँदा त्यसले उत्पादन र उत्पादकत्वमा उल्लेखनीय योगदान पुर्याएको छ भनेर आश्वस्त हुन सकिदैन । त्यसैगरी पालिकाबाट वितरण भएको अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा वस्तुगत अनुगमन गरी सोबाट प्राप्त उपलव्धि मापन तथा मूल्यांकन गरेको देखिएन । साथै, अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय सरकारको अनुदान नीति बनाएको छैन । तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई संघ,

प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको आयस्तरमा सुधार आएको सुनिश्चितता हुने गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४४ वितरणमुखी खर्च

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा १ मा पालिकाहरुले आफनो अधिकारक्षेत्र भित्रका स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन विकास योजना बनाइ लागू गर्नु पर्ने उल्लेख छ । त्यस्तै उत्पादनमुलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने योजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्नेमा पालिकाले वितरणमुखी कार्यमा बजेट विनियोजन गरी खर्च गरेको छ। नमुना छनौटको आधारमा परिक्षण गरेकोमा वितरणमुखी कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गरी खर्च गरेकोले यस्ता कार्यक्रममा गरिने खर्च नियन्त्रण गर्नुपर्दछ

। केही उदाहारणहरु

कार्यक्रमको नाम	भुक्तानी रू.
तीज गीत कार्यक्रम	१०००००
युवा खेलकुद सामाग्री वितरण	९९७५०
जम्मा	**१,९९,७५०**

४५ विद्युत महशुलमा अनुदान

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा (३) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले विकास योजना छनौट गर्दा आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने, उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने, जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगारी बढ्ने किसिमका योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले विद्युत सेवा प्रयोगलाई सर्वसुलभ बनाउन न्यूनतम २० युनिट सम्म बिद्युत खपत गर्ने ग्राहकहरुको महशुलमा अनुदान प्रदान गर्न रूरूक्षेत्र गाउँपालिकाको विद्युत महशुल छुट दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ तयार गरी कार्यान्वियन गरेको छ। पालिकाले यो वर्ष गोश्वारा भौचर नं.९६।२०८१।८।९ बाट ३३४५ घरधुरीको मासिक विद्युत सेवा शुल्कको ३० रुपैंयाको दरले एक वर्षको १२,०४,२००। भुक्तानी गरेको छ । यस्तो किसिमको अनुदानबाट नागरिकको जीवनस्तर सुधार तथा उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धिमा सघाउ पुर्याउने देखिँदैन । तसर्थ उत्पादनमुलक तथा छिटो प्रतिफल दिने किसिमको योजना छनोट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

४६ नाफामूलक संस्थालाई अनुदान

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ मा स्थानीय सरकारले वितरणमुखी खर्च नियन्त्रण गर्दै सङ्घीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालीन पुँजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष रूरू बहुउद्वेश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड, रूरूक्षेत्र गाउँपालिका-३, गुल्मीलाई रू.१९,३८,७९१। भौतिक संरचना निर्माणको लागि अनुदान दिएको छ। उक्त नाफामूलक संस्थाले पालिकामा पेस गरेको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार हेफर नामक गैरसरकारी संस्थाबाट आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा नगद रू.३९,३४,६४२। तथा जिन्सी रू.१,४०,९२५।, आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा नगद रू.३६,१२,३७४। र घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयबाट पुँजिगत अनुदान रू.१,५२,३८०। र कृषि ज्ञानकेन्द्र,तमघास बाट रू.३,००,०००। समेत गरी विभिन्न निकायबाट हालसम्म कुल रू.१,००,७९,११२। अनुदान उपलव्ध गराएको देखिन्छ। यसरी विभिन्न निकायबाट अनुदान प्राप्त गरिरहेको बहुउद्वेश्यीय सहकारी संस्थालाई पालिकाले यो वर्ष थप अनुदान दिएको उपयुक्त देखिएन । उक्त अनुदानको रकमबाट दीर्घकालीन पुँजी निर्माण हुने तथा सार्वजनिक रुपमा नि:शुल्क वा न्यून शुल्कमा सेवा उपलब्ध गराउने र स्थानीय रोजगारीको सुनिश्चितता समेत गरेको देखिदैन । पालिकाले अनुदानबाट नाफा कमाउने उद्देश्यले स्थापित संस्थालाई अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

४७ रूरू कृषि परियोजना

गाउँपालिकाले गैर सरकारी संघ/संस्था तथा निजी क्षेत्र बिचको सहकार्यमा गरिवी न्यूनीकरण दीर्घकालीन परियोजना संचालन कार्यक्रम अन्तर्गत कृषि तथा पशु वस्तुहरुको उत्पादन, उत्पादकत्व र उद्यमशीलता अभिवृद्धि गरी रोजगारी सृजनामा सहयोग पुग्ने एवं विशेष गरी कृषि तथा पशु विकासको क्षेत्रमा राखेका दीर्घकालीन उद्देश्य पुरा गर्ने लक्ष्य रहेको यस कार्यक्रम संचालन गर्न गाउँपालिकाले मिति २०८२-१२-१८ सम्ममा कार्यसम्पन्न गर्ने गरी मिति २०८०-१०-१९ मा रू. ३ करोड ३३ लाखको सम्झौता गरी यो वर्ष रू.१ करोड ५ लाख २ हजार समेत हालसम्म रू.१ करोड ६७ लाख ३८ हजार भुक्तानी गरेको छ। सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन:-

४७.१ **बढी भुक्तानीः** सम्झौताको बुँदा ७.१.१ अनुसार पालिकाले यस परियोजनाको कुल बजेटको ७० प्रतिशतको दरले र गैरसरकारी संस्था हेफरले कुल बजेटको ३० प्रतिशतको दरले खर्च गर्ने उल्लेख गरिएकोमा हालसम्म जम्मा रू.२,३३,१६,४०२। खर्च गरेको मध्ये पालिकाले रु.१,६७,३८,१७०। खर्च गैरसरकारी संस्था हेफरलाई भुक्तानी गरेको छ । पालिकाले हालसम्मको कुल खर्चको ७१.७९ प्रतिशत बजेट पालिकाले वेहोरेको देखिन्छ । तसर्थ पालिकाले सम्झौता अवधिभरमा ७० प्रतिशत ननाघ्ने गरी बजेट खर्च गर्नुपर्नेमा हालसम्म १.७९ प्रतिशत अर्थात रू.४,१७,३६४ बढी भुक्तानी गरेको देखिन्छ । बढी भुक्तानी गरेको रकम सम्बन्धमा प्रमाण पेस गर्नुपर्ने अन्यथा संस्थाबाट असुल गर्नुपर्ने रू.

असुल गर्नुपर्ने	४,१७,३६४

४७.२ **५० प्रतिशत अनुदानमा स्थायी टनेल निर्माणः** रूरू कृषि परियोजना अन्तर्गत रू. २१ लाख लागत अनुमान रहेको स्थायी टनेल निर्माण कार्यक्रम हेफरको स्थानीय प्रतिनिधि नव प्रभात युवा संघले राष्ट्रियस्तरको बोलपत्र विधिबाट खरिद कार्य गरी लागत अनुमानभन्दा १८.२७ प्रतिशत घटीमा अर्थात रू.१७,१६,५३५।३८ मा खरिद ऐनको दफा २७ अनुसार आशिका निर्माण सेवासंग सम्झौता गरी कार्यसम्पन्न पश्चात रू.१७,१३,८०३। भुक्तानी गरेकोमा ३० कृषकबाट ५० प्रतिशतले हुने रू.८,५६,९०१। लागत सहभागिता हुनपर्नेमा रू.६,६३,८१०। मात्र प्राप्त गरी पालिकाले बाँकी अंश वेहोरेको देखियो। यसरी पालिकाले कार्यक्रमको सम्झौता भन्दा बढी रू.१९३०९१। भुक्तानी गरेको रकम सम्बन्धित कृषकबाट असुल गरी दाखिला गर्नुपर्ने रू..

असुल गर्नुपर्ने	१,९३,०९१

४७.३ **गैर सरकारी संस्थाबाट कार्यः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४६ मा जनचेतना सम्बन्धी तालिम, अभिमुखीकरण, सबलीकरण, मूल प्रवाहिकरण जस्ता कार्य छिटो, छरितो, प्रभावकारी र मितव्ययी हुने भएमा मात्र सार्वजनिक निकायले गैर सरकारी संस्थाबाट गराउन सकिने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले कृषि तथा पशु विकास शाखाबाट गराउन सकिने टनेल निर्माण, कृषकलाई नगद प्रोत्साहन, बोका बाख्रा वितरण जस्ता कार्यक्रम गैर सरकारी संस्थाबाट गराएको देखिन्छ। नियमित प्रकृतिका गाउँपालिकाको जनशक्तिबाट पालिका आफैंले गर्ने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

४७.४ **विल बिजक-** हेफर नेपाल नामक गैरसरकारी संस्थासँग कार्यक्रम सम्झौता भएकोले सोही संस्थाले बिजक जारी गर्नु पर्नेमा स्थानीय गैर सरकारी संस्था प्रयोग गरी खर्चका बिल भरपाईहरु पेश गरेको अवस्थामा भुक्तानी हुने गरेकोले पालिकाबाट हालसम्म भुक्तानी भएको रू.१ करोड ६७ लाख ३८ हजारको कार्यक्रममा लागत साझेदारी गर्नुपर्नेमा सो संस्थाको कर्मचारी तलब जस्तो प्रशासनिक कार्यमामात्र गैरसरकारी संस्थाले ३० प्रतिशत योगदान गर्ने र ७० प्रतिशत वास्तविक कार्यक्रमको खर्च पालिकाले वेहोर्ने गरी सम्झौता गरेको देखिन्छ । पालिकाले गैर सरकारी संस्थाको आफ्नै कर्मचारीको तलब खर्च साझेदारी रकममा पारेर सम्झौता गरेको र बैंक जमानत बिना पेश्की दिई काम गराउने कार्य गरेको नियमसम्मत देखिदैन। यस्तो सम्झौता गर्दा वास्तविक कार्यक्रममा साझेदारी हुने गरी गर्ने र बैंक जमानत बेगर पेश्की नदिने सम्वन्धी व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ।

४८ **पदाधिकारी सुविधा**

लुम्विनी प्रदेशको लागि स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ को दफा ३ को अनुसूची(क) बमोजिम पदाधिकारी तथा सदस्यहरुलाई स्थानीय तहको आन्तरिक आय समेतको आधारमा सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ ।

उक्त ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार पालिकाले यो वर्ष ३४ जना पदाधिकारीहरुलाई रु.६७,७५,०००।पदाधिकारी सेवा सुविधावापत भुक्तानी दिएको छ जुन आन्तरिक आयरु.२,०५,११,६२६।५४ को ३३.०३ प्रतिशत हुन्छ ।कानून बमोजिम प्राप्त राजस्व अधिकारका आधारमा आन्तरिक आयको दायरा अभिवृद्धिमा पालिकाले विशेष ध्यान दिनुपर्छ ।

४९ **गरिवी निवारणकोलागि लघुउद्यम बिकास कार्यक्रम**

४९.१ **अनुगमनः** गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७ को दफा ४१ मा प्रविधि उपयोगको विवरण कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने तथा प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा शाखाले शर्तनामा गराई बुझाउनुका साथै सोको विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्ने र दफा ५८ मा कार्यक्रमको अनुगमन गरी दफा ५९ अनुसार प्रगति विवरण पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। गाउँपालिकाले यस वर्ष संचालन गरेको लघुउद्यम बिकास कार्यक्रमको अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरेको छैन। निर्देशिका अनुसार प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा शाखाले शर्तनामा अनुसार विवरण अद्यावधिक गरी कार्यक्रमको अनुगमन प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्दछ।

४९.२ **उपकरण खरिदः** गरिवी निबारणको लागि लघुउद्यम कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७ को दफा ४० मा सहजकर्ताको सिफारिसमा उद्यमको प्रकृति हेरी व्यवसायिक प्रकृति अनुसार शाखाले लघुउद्यमी वा उद्यमी समुहलाई प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने दफा ४१ मा उद्यमीको प्रकृतिको आधारमा आवश्यकता विश्लेषण गरी शाखाले अनुसुची १३ बमोजिम सम्झौता गरी लागत साझेदारीमा प्रविधि हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। गाउँपालिकाले प्रविधि हस्तान्तरण अन्तर्गत दुना टपरी बनाउने मेसिन खरिद गरी टोटल मेसिन प्रा.लि लाई रु.२४००००। भुक्तानी दिएको छ। खरिद गरेको उपकरण उद्यमसिल समुहलाई हस्तान्तरण गरेको छैन। निर्देशिकाको व्यवस्था अनुसार तालिम प्राप्त उद्यमि समुह छनौट गरी उद्यमि समुहले व्यहोर्ने कम्तिमा २० प्रतिशत रकम लिई प्रविधि हस्तान्तरण गर्नुपर्ने रु......

प्रमाण पेश नगरेको	२,४०,०००

५० **अनुदानको अनुगमन**

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना कार्यान्वियन म्यानुअल, २०७७ को ४.१.१३ मा संचालित कार्यक्रमको सार्वजनिक सुनुवाई र प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी तालुक निकायमा समेत पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ।गाउँपालिकाले पारिवारीक खेती प्रवद्धन कार्यक्रम अन्तर्गत् रुरु साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.लाई रु.७,६१,७२४। भुक्तानी दिएकोमा संस्थाले व्यवसायिक योजना तालिम, गोष्टि कार्यक्रम र अनुदान सहयोगमा रु ४७५३००। हस्तान्तरण गरेको छ। कृषि सहकारीलाई दिएको अनुदानको प्रगतिको अनुगमन गरी सरकारी अनुदानको उपयोगिताको सुनिश्चितता हुने गरी प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्दछ।

५१ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५ को दफा २९ मा कामको नियमित सुपरीवेक्षण गर्नुपर्ने र दफा ३० मा अनुसूची ५ बमोजिम प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। स्थानीय तहमा सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभुत गराउन एवं सामुदायिक पूर्वाधारको विकास मार्फत नागरिकको जीवन यापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ।यस कार्यक्रम अन्तर्गत् पालिकाको ६ वटै वडाहरुमा सडक तथा नाली सरसफाई, सडक मर्मत तथा सोलिङ, कुलो कटानको कार्य गर्न लगायतका विभिन्न ४२ वटा योजना संचालनमा रहेको र उक्त कार्यबाट औषतमा ९६ कार्य दिन कार्य गरेवापत ७० जनालाई ज्यालाबापत रु.५३,४०,१०३। र प्रशासनिक खर्च रु.१४,६७,१४२. गरी कुल रु.६८,०७,२८५. खर्च भुक्तानी दिएको देखियो। उक्त कार्यबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालिन रोजगारी सृजना भएतापनि संचालित योजनाबाट कामको दीगोपना र दीर्घकालिन रोजगारी सृजना भएको देखिदैन। निर्मित कामको दीगोपना र दीर्घकालिन रोजगारी सृजना हुने आयोजना संचालन गर्नेतर्फ जोड दिंदै कार्यविधिको व्यवस्था कार्यान्वयन गरी रोजगार कार्यक्रमलाई थप परिस्कृत तथा व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

५२ **कृषि ऋणमा ब्याज अनुदान**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा २४(३) मा गाउँपालिकाले योजना बनाउँदा आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै दफा १०२

बमोजिम आफ्नो अधिकारक्षेत्रका विषयमा ऐन बनाउन सक्ने र उक्त ऐनको अधिनमा रही कार्यपालिकाले आवश्यकतानुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाउनसक्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले कार्यपालिकाको निर्णयानुसार गो.भौ.३६।२०८२।४।१५ बाट २३ जना कृषकलाई कृषि ऋणमा ५० प्रतिशत ब्याज अनुदान बापत रू.५,९९,४०५ भुक्तानी गरेको छ। पालिकाले मापदण्ड तथा कार्यविधि तयार नगरी कार्यपालिकाको निर्णयानुसार मात्र अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राही छनोट, कोषको उपयोग, आर्थिक विकास र गरिवी निवारणको लक्ष्य हासिल भए नभएको सम्वन्धमा आश्वस्त हुन सकिएन । तसर्थ लाभग्राहीको योग्यता, मापदण्ड, आवेदन प्रक्रिया, मूल्यांकन संयन्त्र र अनुगमन प्रक्रिया निक्योंल नगरी कार्यविधि समेत नवनाई ब्याजमा अनुदान दिएको नियमसम्मत नदेखिएको रू.

अनियमित भएको	५,९९,४०५

५३ **सवारी साधन मर्मत**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १५(५) मा सार्वजनिक निकायले कुनै मालसामान मर्मत गर्दा लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी सवारी साधन तथा मेशिन औजार मर्मत गर्दा म.ले.प.फा.नं.४१४ बमोजिमको ढाँचामा मर्मत संभार तथा संरक्षण आवेदन फारम, म.ले.प.फा.नं. ४१४क बमोजिम मर्मत सम्पन्न फारम र म.ले.प.फा.नं. ४१५ बमोजिमको ढाँचामा मर्मत संभार तथा संरक्षण अभिलेख खाता राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष सवारी साधन मर्मतमा रू.२४,७५,८०६। र मेसिनरी औजार तथा औजार मर्मत सम्भारमा रू.५,००,०००। गरी जम्मा रू.२९,७५,८०६। खर्च गरेको छ। जसमा सवारी साधन विग्रेको निवेदन पेस नगरेको, प्राविधिकबाट लागत अनुमान तयार नगरेको र मर्मत गरिसकेपछि पुराना विग्रेका सामानको दाखिला गरेको देखिँदैन । यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गरी नियमावलीले गरेको व्यवस्था बमोजिम सवारी साधन तथा मेसिनरी औजारको मर्मत कार्य गर्नुपर्दछ।

५४ **ईन्धन खर्च**

लुम्बिनी प्रदेश सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका २०७९ मा सवारी साधनको किसिम, इन्धन खर्च र मर्मत खर्चमा एकरुपता ल्याउन निश्चित मापदण्ड बनाई प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले ईन्धन खर्च मापदण्ड तयार गरी यो वर्ष ईन्धनमा रू.१६,२७,२४९। खर्च गरेको छ। पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई मासिक रुपमा दिने इन्धनको मापदण्ड तयार गरेको भए तापनि सवारी साधन अनुसार वार्षिक इन्धन खर्च र उपयोगको विवरण खुल्ने अभिलेख राखेको पाइएन । प्रत्येक सवारी साधनको प्रयोगको लगबुक राखी सम्बन्धित पदाधिकारीले प्रमाणित गर्नुपर्नेमा मोटर बाईक सहित सबै सवारीको लगबुक अध्यावधिक राखेको पाइएन । इन्धन खर्चलाई मितव्ययी बनाउन इन्धन खर्चको मापदण्डको पूर्ण पालना गर्नुपर्दछ ।

५५ **कोल्ड स्टोरको निर्माण कार्य**

५५.१ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १११ मा खरिद सम्झौता कार्यान्वयन सम्वन्धमा व्यवस्था गरिएको छ । यस पालिकाको वडा नं. ०१ रिडीस्थित कोल्ड स्टोरको निर्माण कार्यका लागी ठेक्का नं २४।२०७७-७८ बाट रू.९,७१,६०,७५८।०० को लागत अनुमान तयार गरी निर्माण व्यवसायी श्री मैनाचुली अन्जना श्रेष्ठ जेभीसँग २०७८।५।१ मा ४७ महिनामा दोस्रोपटक म्याद थपसहित २०८२।३।३२ सम्म सम्पन्न गर्ने गरी जम्मा रू.४,१२,९०,९३८।७५ मा सम्झौता भएको देखिन्छ। उक्त कार्यको लागि यो वर्ष पाँचौ तथा छैटौ रनिङ्ग बिलको रू.१,२१,६७,१४३।३० गरी हालसम्म ७६ प्रतिशत अर्थात रू.३,१४,७१,६६२।८८ भुक्तानी भएको र भौतिक प्रगति ८० प्रतिशतमात्र भएको देखिन्छ। सम्झौताअनुसार निर्माण कार्यको म्याद मिति २०८२।३।३२ मा नै सकिएकोमा लेखापरीक्षणको अवधिसम्म म्याद थप भएको देखिदैन। यस सम्बन्धी थप बेहोरा देहाय अनुसार छन्।

• **म्याद थप नभएकोः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २६ तथा नियमावली, २०६४ को नियम १२०(१) मा कावु बाहिरको परिस्थिति, सार्वजनिक निकायले उपलव्ध गराउनु पर्ने कुरा उपलव्ध गराउन नसकेमा वा अन्य मनासिव कारणबाट खरिद सम्झौताको अवधि नबढाई नहुने भएमा सम्झौता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको निवेदनको आधारमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले सम्झौता अवधि बढाउन सक्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले आर्थिक वर्षको सुरुवातमा नै ठेक्का सम्झौता गरी तोकिएको समयमा कार्य सम्पन्न गर्ने र म्याद थपको सम्वन्धमा यथासमयमा उपयुक्त निर्णय गरी कार्य सम्पन्न गर्न ध्यान पुर्‍याउनुपर्ने देखिन्छ।

ठेक्का नम्बर	निर्माण व्यसायीको नाम	सम्झौता मिति	काम सम्पन्नगर्नुपर्ने मिति	सम्झौता रकम	कैफियत
NCB/077/78/24	श्री मैनाचुली /अन्जना श्रेष्ठ जेभी	२०७७।५।१	२०८२।३।३२	४,१२,९०,९३८।७५	ले प अवधिसम्म म्याद थप नभएको

• **पूर्वतयारी, सञ्चालन मोडालिटी र कर्मचारी व्यवस्थापनः** यस आयोजना सञ्चालनबाट अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्ने योजना बनाउने चरणमै पूर्व तयारी, जोखिम मूल्याङ्कन, मर्मतसम्भार, लाभ लागत विश्लेषण र स्रोत विश्लेषण गरेको देखिएन। यसले गर्दा सम्झौता अनुसार तोकिएको समयमा निर्माण कार्य सम्पन्न हुन नसकेको देखियो । कार्यालयले रिडीस्थित निर्माणधिन कोल्ड स्टोरको निर्माण सम्पन्न गरेर सञ्चालन मोडालिटी र कृषि उपजको व्यवस्थापनमा नियमित सुरक्षा, गुणस्तरियता सहित प्रभावकारी र दिगो रूपमा सञ्चालन गर्ने तर्फ विशेष जोड दिनु पर्दछ ।

५५.२ **बिमा अवधिः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२(१) मा खरिद सम्झौतामा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक बिस लाख रुपैया भन्दा बढीको मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यावसायीले निर्माण सामग्री, प्रयोग गरिने मेसिन, औजार तथा प्लान्ट लगायतको पूर्ण प्रतिष्थापन खर्चको वीमा गर्नुपर्ने उल्लेख छ। सवै निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्यको त्रुटी सच्चाउने अवधिसम्मको बिमा गरेको हुनुपर्छ। साथै सम्झौताको SCC 19.1 मा सम्झौता रकमको ११५ प्रतिशतको बीमा गरेको हुनुपर्ने उल्लेख छ। यस आयोजनाले निर्माण कार्यको सम्झौता बमोजिमको म्याद थप अवधिको बीमा पेस गर्नुपर्नेमा पोलिसि नम्बर BUT/CAR/०1/0009/078-079 मा १५ जुलाई २०२६ सम्म हुनुपर्नेमा ३१ जुलाई २०२५ सम्म अर्थात करिव १२ महिना कमको मात्र पेस भएकोले उक्त कार्यको नियमानुसार आवश्यक अवधिको बिमा गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.....

प्रमाण पेश नगरेको	३,२३,६१०

५५.३ **पेस्की फर्स्यौटः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ (५) मा सार्वजनिक निकायले ११३(१) बमोजिम दिएको पेश्की खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम प्रत्येक रनिङ विल वा अन्य बिल विजकबाट कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौताको विशेष शर्त नं ५७.३ मा सम्झौता रकमको ३० प्रतिशतभन्दा बढी कार्य पश्चात प्रत्येक रनिङ विलबाट विल रकमको ४० प्रतिशतका दरले पेश्की फर्स्यौट गर्नुपर्ने र खरिद सम्झौता अवधिको ८० प्रतिशत अवधिभित्र फर्स्यौट गरिसक्नुपर्ने उल्लेख छ। सम्झौताको ८० प्रतिशत अवधिसम्ममा रु.१३,३५,१०२।०० रकम पेश्की फर्स्यौट गर्न बाँकी देखिन्छ। कार्यालयले सम्झौताको विशेष सर्त बमोजिम उल्लेख भएको समयावधि भित्र पेस्की फस्यौट गर्नुपर्दछ।

५६ कार्यक्षेत्रभित्रको कार्यसम्पादनको अभिलेखीकरण

नेपालको संविधानको धारा ५७ अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अधिकार बाडफाड भएको र नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ को नियम २० मा संघीय मन्त्रालयहरुको कार्य विभाजन, प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७९ को अनुसूची १ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहले सम्पादन गर्नु पर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ। उल्लिखित भएको कार्यजिम्मेवारीको सम्बन्धमा कार्य विस्तृतीकरण भई विकासका पूर्वाधारको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कन भएको छैन। यस पालिकाको कार्यक्षेत्रभित्र एउटै प्रकृतिको सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारको संस्थागत संरचना रहेको साथै उस्तै प्रकृतिको (भवन तथा सडक निर्माण) कार्य अन्य स्थानीय तहबाट समेत विभिन्न आयोजनाहरु सञ्चालनमा भएको देखिन्छ। संविधान तथा वर्तमान कानुन अनुसार सम्पादन गर्नुपर्ने जिम्मेवारीको कार्य विस्तृतीकरण अनुसार क्षेत्राधिकार स्पष्ट बनाइ मितव्ययी रुपमा दोहोरो नपर्नेगरी कार्यसम्पादन हुने अवस्था सुचिश्चित हुनुपर्दछ।

५७ ठेक्का सम्झौता र व्यवस्थापन

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६९(१) र नियमावली २०६४ को नियम १४६(२) मा बोलपत्रमा पर्याप्त प्रतिस्पर्धा गराउन विद्युतीय सञ्चार माध्यम (e-Bidding) बाट बोलपत्र आह्वान गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ। त्यसैगरी सोही ऐनको दफा २६(६) मा कुनै बोलपत्रदाताले आपसमा मिलेमतो गरी बोलपत्र दाखिला गरेको हुन सक्ने सम्भावना तर्फ समेत मध्यनजर गर्दै मिलेमतो भएको पुष्टि भएमा ऐनको प्रावधान अनुरुप बोलपत्र रद्द गर्न सकिने प्रावधान समेत रहेको छ। पालिकाले पेस गरेको विबरण अनुसार यो वर्ष २२ ठेक्काको खरिद सम्झौता गर्दा ९.९९ प्रतिशत देखि ५०.६२ प्रतिशतसम्म घटीको कबोल अंकमा ठेक्का सम्झौता भएको छ। खरिद कार्य गर्दा प्रतिष्पर्धात्मक, मितव्ययी र गुणस्तरीय समेत हुनेगरी खरिद सम्झौता गर्नेतर्फ कार्यालयको ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

सि.नं.	योजनाको नाम	लई रकम (रु.)	कुल कबोल (रु.)	निर्माण व्यवसायी	ठेक्का हालेको %	घटेको %
१	अधरो ठाडाबाटा कृषि सडक स्तरोन्नती रुरुक्षेत्र १	२०,००,०००	९८७,६५७.६८	आइसा आरती निर्माण सेवा	४९.३८	५०.६२
२	चौतारा नेटा लोक्मा देउराली सडक स्तरोन्नती	७,२०,००,०००	४३,६०,५९,८६.६०	राजेश्वरी कन्सट्रक्सन प्रा. लि. गुल्मी	६०.५६	३९.४४
३	जनबोध मा.वि. भवन निर्माण	१,३६,००,०००	८२,८२५३७.९९	रिमार्केबल विल्डर्स प्रा. लि.	६०.९०	३९.१०
४	स्वामिकारुख रातामाटा सडक स्तरोन्नती र राष्ट्रिय मा.वि. सडक स्तरोन्नती	७०,००,०००	४३,०९,२३६.३०	पानारोमा कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	६१.५६	३८.४४
५	रुरुक्षेत्र गा.पा. वडा नं. ४, ५, ६ रानिवास काउले रिमुवा जोड्ने सडक स्तरोन्नती	७५,००,०००	४६,४५,८२८.३०	फ्लाई ड्रिम कन्सट्रक्सन	६१.९४	३८.०६
६	उपल्लो कुलो सिचाइ योजना रुरुक्षेत्र ५	१३,००,०००	८१४,४३८.४४	नव प्रवेश कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	६२.६५	३७.३५
७	रिडी शवदाहघाट निर्माण, रुरुक्षेत्र गाउँपालिका वडा नं. १	१,३०,००,०००	८१,९९३१५.२३	एन.के. निर्माण सेवा	६३.०७	३६.९३
८	बासुली पोखरा तिलहार गैरा सडक स्तरोन्नती	८०,००,०००	५०,९८,५६३.०८	आइसा आरती निर्माण सेवा	६३.७३	३६.२७
९	झवा मा.वि. पहुँचमार्ग स्तरोन्नती रुरुक्षेत्र ४	८०,००,०००	५१,७९,१५८.०५	आइसा आरती निर्माण सेवा	६४.७४	३५.२६
१०	अधुरो स्वर्गीय ज्ञानहरी पार्क निर्माण रुरुक्षेत्र २	१३,००,०००	८४८,८१२.०५	नव प्रवेश कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	६५.२९	३४.७१
११	सडक बोर्ड भट्कुवा मोटरबाटो	५०,००,०००	३२,६९,५७०.५९	तिलस्मी कन्सट्रक्सन रिडी १ रुरुक्षेत्र	६५.३९	३४.६१
१२	धोविघाट काउले खिवा सडक स्तरोन्नती	३०,००,०००	१९,६३,६०५.६२	जुरेढुङ्गा कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	६५.४५	३४.५५
१३	धोविघाट ट्री हाउस पैदल मार्ग निर्माण रुरुक्षेत्र ५	७५,००,०००	५०,८६,४३१.०५	तिलस्मी कन्सट्रक्सन रिडी १ रुरुक्षेत्र	६७.८२	३२.१८
१४	रुरुक्षेत्र बृहत् खानेपानी योजना फेज २	३५,००,०००	२३,९०,५३१.७०	टी.टी.आर.एस. कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	६८.३०	३१.७०
१५	ऐतिहासिक धार्मिक क्षेत्र रुरुक्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माण रुरुक्षेत्र १	९०,००,०००	६४,०१,६२७.१४	तिलस्मी कन्सट्रक्सन रिडी १ रुरुक्षेत्र	७१.१३	२८.८७
१६	श्रृङ्गेश्वर तपोभूमि एकीकृत पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण	७०,००,०००	५०,७०,४७०.६२	जुरेढुङ्गा कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	७२.४४	२७.५६
१७	रिडी शवदाहघाट निर्माण, रुरुक्षेत्र गाउँपालिका वडा नं. १ फेज २	३५,००,०००	२५,४१,७०७.०६	जुरेढुङ्गा कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	७२.६२	२७.३८

१८	अधुरो भैरवथान मन्दिर संरक्षण र दुर्गा मन्दिर एकीकृत विकास योजना रुरुक्षेत्र ४	१०,६०,०००	८३२,५२२.३५	निलकण्ठ कन्सट्रक्सन	७८.५४	२१.४६
१९	लामाचौपारी विश्रामस्थल तथा विष्णु मूर्ति निर्माण रुरुक्षेत्र १	४०,००,०००	३२,२६,८९१.३०	निलकण्ठ कन्सट्रक्सन	८०.६७	१९.३३
२०	ऐतिहासिक शिवालय मन्दिर पुनर्निर्माण रुरुक्षेत्र ४ मुसिडाँडा	१५,००,०००	१२,३२,९७२.८६	गौतम निर्माण सेवा	८२.२०	१७.८०
२१	कृषि उपज संकलन केन्द्र निर्माण तथा सुधार रुरुक्षेत्र ४	१३,००,०००	१०,७४,६८२.९२	फ्लाई ड्रिम कन्सट्रक्सन	८२.६७	१७.३३
२२	जनबोध मा.वि. भवन निर्माण फेज २	१३,६८,९८५.८५	१२,३२,२४२.६७	रिमार्केबल विल्डर्स प्रा. लि.	९०.०१	९.९९

५८ **आयोजनाको म्याद थप**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० मा खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सम्झौताको अवधिभित्र पूरा गर्न नसकेमा निर्माण व्यवसायीले सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा निवेदन दिनुपर्ने र कार्यालयले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई कारण उचित लागेमा म्याद थप गर्न सक्ने प्रावधान छ। म्याद थप गर्नुअघि सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले समयमा नै काम सम्पन्न गर्न भर मग्दुर प्रयास गरे नगरेको, काबुबाहिरको परिस्थिति भए नभएको, कार्यालयले उपलब्ध गराउनु पर्ने कुराहरु उपलब्ध गराए नगराएको जस्ता कुराहरुको विश्लेषण गरेरमात्र खरिद सम्झौताको म्याद थप गर्नुपर्ने कुरा पनि सोही नियममा उल्लेख छ। कार्यालयले उल्लिखित विषयहरु विश्लेषण नगरी नियम १३० अनुसार पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति नलिईपटक पटक म्याद थप गर्ने गरेको देखियो। तसर्थ सम्झौता अनुसारको समयमा नै कार्य सम्पन्न गराउन निर्माण व्यवसायीलाई जिम्मेवार बनाउनु पर्ने देखिन्छ।

५९ **चौतारा नेटालोक्मा देउराली सडक स्तरोन्नती कार्य**

५९.१ यस पालिकाको वडा नं. ०२ स्थित ठेक्का नं ११।२०८१-८१ बाट चौतारा नेटालोक्मा देउराली सडक स्तरोन्नती कार्यका लागी रू.७,२०,००,०००।०० को लागत अनुमान तयार गरी निर्माण व्यवसायी श्री राजेश्वरी कन्स्ट्रक्सन प्रालीसँग २०८१।९।९ मा ३० महिना अर्थात २०८४।३।९ सम्म सम्पन्न गर्नेगरी रू.४,३६,०५,९८६।६० मा सम्झौता भएको देखिन्छ। उक्त कार्यको लागि यो वर्ष प्रथम तथा दोस्रो रनिङ्ग बिलको रू.१,०३,०३,२०३।५७ गरी हालसम्म २३ प्रतिशत भुक्तानी भएको र भौतिक प्रगति ३० प्रतिशत सम्पन्न भएको देखिन्छ। उक्त ठेक्काको समयमै बाँकी कार्य सम्पन्न गर्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ। यस सम्बन्धी थप बेहोरा यस प्रकार छन्।

५९.२ **पेस्की जमानतः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(४) मा आपूर्तिकर्ता निर्माण व्यवसायी वा सेवा प्रदायकले पेश गरेको पेश्की रकमको वैंक जमानतको मान्य अवधि खरिद सम्झौतामा उल्लेख भएको पेश्की फर्स्योट गर्नु पर्ने अवधि भन्दा कम्तिमा १ महिना वढी अवधिको हुनुपर्ने उल्लेख छ । यस पालिकाले श्री राजेश्वरी कन्स्ट्रक्सन प्रालीबाट निर्माण कार्यको सम्झौता बमोजिमको निर्माण अवधिको पेश्की जमानतपत्र पेस गर्नुपर्नेमा APG Number 25CAP10NPR001059 बाट रू. ७६,००,०००।०० मध्ये पेश्की फर्स्योट गरी बाँकी पेस्की रकम रू. ४५,२९,५००।०० को मान्य अवधि २५ जुलाइ २०२७ सम्म अर्थात थप २३ महिना बढीको हुनुपर्नेमा ०५ अगष्ट २०२५ सम्ममात्र पेस्की जमानतको म्याद रहेको देखिन्छ। पालिकाले यस निर्माण कार्यको सम्झौता बमोजिमको अवधिको पेस्की जमानतको प्रमाण पेस गर्नुपर्ने रु.....

पेश्की	४५,२९,५००

६० **पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रू **१४८,०३८**

सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६१ **रुरुक्षेत्र बृहत खानेपानी योजनाको निर्माण**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० मा खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सम्झौताको अवधिभित्र पूरा गर्न नसकेमा निर्माण व्यवसायीले सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा निवेदन दिनुपर्ने र कार्यालयले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई कारण उचित लागेमा म्याद थप गर्न सक्ने प्रावधान छ। साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२१(क) मा सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी प्रतिदिन शून्य दशमलव शून्य पाँच प्रतिशतका दरले पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाको वडा नं. ०१ देखि ०६ रुरुक्षेत्र बृहत खानेपानी योजना वडा न ०१ देखि ०६ वडा सम्म निर्माण कार्यका लागी रू.१,५०,००,०००।०० को लागत अनुमान तयार गरी निर्माण व्यवसायी श्री मनिस नागार्जुन जेभीसँग म्याद थपसहित २०८२।२।३१ सम्म सम्पन्न गर्नेगरी जम्मा रू.१,२३,९७,३००।५७ मा सम्झौता भएकोमा दोस्रो पटकको म्याद थप गर्दा ६२ दिनको हर्जना अर्थात पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति लगाएर सम्झौता अवधिको म्याद मिति २०८२।२।३१ सम्म थपेको र लेखापरीक्षण अवधिसम्म निर्धारित समय सकिदा पनि कार्य सम्पन्न भएको देखिएन। तेस्रो रनिङ विलसहित मिति २०८२।२।३१ मा नापी गरेको र सोही मितिसम्म रू.१,०७,५८,२४६।३० अर्थात ८६ प्रतिशत वित्तीय प्रगति हासिल गरेको र खरिद सम्झौता बमोजिमको म्याद समाप्त भएको तथा थपिएको म्याद समेत समाप्त भएकोले उक्त योजनालाई विद्यमान खरिद कानुन बमोजिम पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाउनु पर्ने हो वा होइन यकिन गरी आयोजना फरफारक गर्नुपर्दछ।

६२ **ताहातीम उल्लिखोला - दोहोरो भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (१०) मा सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि जिम्मेवार व्यक्तिले त्यस्तो रकम खर्च गर्नको लागि आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा रीत पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस पालिकाको वडा नं. ०५ रानीबास ताहातीम उल्लीखोला सडक निर्माण कार्य वडा न ०५ निर्माण कार्यका लागी रू.१०,००,००,०००।०० को लागत अनुमान तयार गरी निर्माण व्यवसायी श्री विवेक एण्ड कुबेर विल्डर्स प्रालीसँग म्याद थपसहित २०८२।८।१० सम्म सम्पन्न गर्ने गरी जम्मा रू.६,६७,५५,९४१।७९ मा सम्झौता भएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म रू.६,५४,४०,४१७।७४ अर्थात ९८ प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएको देखिन्छ। पालिकाले ठेक्का सम्झौता अनुसार ८औँ रनिङ बिलको भुक्तानी गर्दा आइटम नं ०२ को विविध कार्यको रू.२,२०,२५९।०० समावेश भइसकेको र सोही रकम ९औँ रनिङ बिलको भुक्तानी गर्दा नदेखिएको र पुनः १०औँ रनिङ बिलबाट सोही आइटम नं ०२ को विविध कार्यको रू.२,२०,२५९।०० थप हुँदा निर्माण व्यवसायी श्री विवेक एण्ड कुबेर विल्डर्स प्रालीलाई ठेक्का बिलअनुसार भुक्तानी गर्दा दोहोरो भुक्तानी हुन गएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम असुल गर्नुपर्ने रू......

असुल गर्नुपर्ने	२,२०,२५९

६३ **पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रू **१४५,०१६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६४ **पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१८** को निर्णयले रू **१७,८६७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-६** को निर्णयले रू **२१३,४२०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-६** को निर्णयले रू **५०,७८७.१७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **९,९६०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-६** को निर्णयले रू **१०५,८४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-६** को निर्णयले रू **३०,१८९.७२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-६** को निर्णयले रू **४०७,९२५.४१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **७५,३२३.४५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **२६३,६२५.६१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **३१,५१३.४४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **८५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **२२०,२५९.२२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **१७०,९८३.१३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **५१,८१८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **२०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **२२,२८३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **६१,१०५.७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-९** को निर्णयले रू **२५,०१३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

६६ **बचत रकमबाट थप निर्माण कार्य**

(..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२४** को निर्णयले रू **४,७११,३९६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

अनियमित भएको	०

६७ **तलवी प्रतिवेदन**

निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब भत्ता खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ। कार्यालयले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई रु.४,१२,५४,४४३। खर्च लेखेको छ। कार्यालयले तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी तलव भत्ता खर्च लेख्दा कर्मचारीले पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा भुक्तानी गरिएको ग्रेड रकमको यथार्थताको सम्वन्धमा आश्वस्त हुन नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ । कार्यालयले कानूनको पालनामा विशेष ध्यान दिनुपर्छ ।

६८ **बैठक भत्ता**

नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय, कार्य संचालन निर्देशिका, २०८१ को बुँदा ४५ मा बैठक भत्ता सम्बन्धी मापदण्ड अन्तर्गत बैठकको विषय बस्तु र सोको गाम्भिर्यताको यकिन हुनुपर्ने, बैठक कार्यालय समय अघि वा पछि सम्पन्न भएको हुनुपर्ने, एउटै निकाय र अन्तर्गतका पदाधिकारी वा कर्मचारी मात्र बस्ने बैठकमा भत्ता प्रदान नगर्ने र बैठकमा आमन्त्रित सदस्य राख्न नपाईने तर विशेषज्ञ सेवा आवश्यक परेको अवस्थामा बढिमा ३ जनासम्म मात्र आमन्त्रित सदस्यलाई भत्ता प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले बोलपत्र मूल्यांकन समितिको बैठक, विभिन्न अनुगमन मूल्यांकन बैठक भत्ता, करार पदपूर्तिको परिक्षा संचालन बैठक लगायत विभिन्न समितिको बैठक कार्यालय समय अघि वा पछिको समयमा बसेको जनाएको, विशेषज्ञ सेवा आवश्यक नपर्ने बैठकमा समेत आमन्त्रित सदस्य राखेको निर्णय पेस गरी यो वर्ष बैठक भत्तामा रू.९,५५,०००। भुक्तानी गरेको छ। यस्तो खर्चमा पालिकाले नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

६९ **शिक्षा कार्यक्रम**

६९.१ **एसईई परीक्षा उत्तीर्ण:** गाउँपालिका भित्र ७ वटा माध्यमिक विद्यालयबाट एसईईमा २२७ विद्यार्थी सहभागि भएकोमा १५० जना विद्यार्थी उत्तीर्ण भएका छन। यो पालिकाबाट गत वर्ष ३६ प्रतिशत विद्यार्थी उत्तीर्ण भएकोमा यो वर्ष ६६ प्रतिशत विद्यार्थी उत्तीर्ण भएको देखिएको छ। पालिका भित्रको शिक्षामा सुधारको कदम चाल्दै उत्तीर्ण प्रतिशतमा सुधार ल्याउन निरन्तर जोड दिनुपर्दछ।

क्र.स	विद्यालयको नाम र ठेगाना	२०८०			२०८१		
		परीक्षामा सम्मिलित संख्या	वर्गीकृत (उत्तीर्ण)संख्या	वर्गीकृत (उत्तीर्ण)प्रतिशत	परीक्षामा सम्मिलित संख्या	वर्गीकृत (उत्तीर्ण) संख्या	वर्गीकृत (उत्तीर्ण) प्रतिशत
१	जनवोध मा वि	४९	२९	५९	५२	४२	८१
२	रिडि मा वि	४८	११	२३	५२	२१	४०
३	राष्ट्रिय मा वि	१६	९	५६	२०	१३	६५
४	ज्ञवा वलेटक्सार मा वि	५८	२२	३८	३४	२२	६५
५	सस्कृत तथा सा मा वि	२६	१०	३८	२७	१९	७०
६	ग्वादि मा वि	२४	७	२९	१७	१६	९४
७	जनज्योति मा वि	३५	३	९	२५	१७	६८
	जम्मा	२५६	९१	३६	२२७	१५०	६६

६९.२ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपात:** शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७(१) मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी संख्या सामान्यतया उपत्यका तथा तराई, पहाड र हिमाली क्षेत्रमा क्रमशः ५०, ४५ र ४० हुनुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार शिक्षक विद्यार्थी तथा विद्यालयगत विद्यार्थी संख्याको विवरण अनुसार पहाडी जिल्लामा प्रति कक्षा ४५ जना विद्यार्थी हुनुपर्नेमा ३४ विद्यालयमध्ये १८ विद्यालयमा कुल विद्यार्थी ४५ भन्दा कम रहेको पाईयो । यस गाउँपालिकामा शिक्षक दरवन्दी र विद्यार्थी संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ। पालिकाले विद्यालयगत विद्यार्थी संख्याका आधारमा विद्यालय तथा शिक्षक दरवन्दी मिलान गरी विद्यालय संचालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

सि.नं.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति	पदपूर्ति मध्ये करार	विद्यार्थी संख्या	अनुपात
१	श्री रिडी मा.वि.	२३	२३	६	४५५	२०
२	श्री संस्कृत तथा सा.मा.वि.	१२	१२	२	१५३	१३
३	श्री ग्वादी मा.वि.	१५	१५	१	२१७	१४
४	श्री ज्ञवा वलेटक्सार मा.वि.	१६	१६	८	२९२	१८
५	श्री जनवोध मा.वि.	३२	३२	११	५७१	१८
६	श्री जनज्योती मा.वि.	२६	२६	१२	३१२	१२
७	श्री राष्ट्रिय मा.वि.	२०	२०	६	२९३	१५
८	श्री भट्कुवा नि.मा.वि.	७	७	४	८०	११
९	श्री थोर्गा च्यूरेक नि.मा.वि.	६	६	१	३०	५
१०	श्री भरेक नि.मा.वि. ७	७	७	३	६२	९
११	श्री बम्घा प्रा वि	५	५	२	३१	६
१२	श्री लक्ष्मी नि.मा.वि.	६	६	२	१०८	१८
१३	श्री बम्घा टाहाटिम प्रावि	६	६	१	४७	८
१४	श्री जनसहयोग सरस्वती नि.मा.वि.	७	७	३	५३	८
१५	श्री जनज्योति प्रा.वि.	१	१	१	१०	१०
१६	श्री सूर्यज्योति प्रा.वि.	१	१	१	११	११
१७	श्री रुद्रवेणी प्रा.वि.	३	३	२	४८	१६
१८	श्री याङुङ प्रा.वि.	२	२	०	१५	८
१९	श्री तल्ला ग्वादी प्रा.वि.	२	२	१	३७	१९
२०	श्री जनजागृती प्रा.वि.	१	१	०	२०	२०
२१	श्री माधा प्रा.वि.	४	४	०	६८	१७
२२	श्री प्रतिभा प्रा.वि.	३	३	०	४१	१४
२३	श्री प्रेम विष्णुदेवि प्रा.वि.	३	३	२	४२	१४
२४	श्री श्रृङ्गेश्वर तपोभूमी प्रा.वि.	४	४	१	३६	९
२५	श्री ज्ञानज्योति प्रा.वि.	२	२	०	२५	१३
२६	श्री झमादी लामाखर्क प्रा.वि.	२	२	०	३५	१८
२७	श्री सिन्दुरे प्रा.वि.	१	१	०	१८	१८
२८	श्री जनज्योती प्रा.वि.	४	४	३	५७	१४
२९	श्री दोवाटा प्रा.वि.	२	२	२	२६	१३
३०	श्री जनजागरण प्रा.वि.	१	१	१	१८	१८

३१	श्री दमार सौरीडांडा प्रा.वि.	१	१	१	१५	१५
३२	श्री हरि स्मृति प्रा.वि.	२	२	२	२३	१२
३३	श्री पद्मा प्रा.वि.	२	२	१	२०	१०
३४	श्री जानकी प्रा.वि	२	२	०	४६	२३

६९.३ **दिवा खाजा:** शिक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०८१।८२ को क्रियाकलाप २.७.११.१ मा दिवा खाजा कार्यक्रम संचालनको लागि स्थानीय तहभित्र एकरुपता कायम हुने गरी खाजा मेनु तयार गर्ने, विद्यार्थीको दिवा खाजा कार्यक्रमका लागि विद्यालयलाई अनुदान उपलव्ध गराउँदा गाउँपालिकाले दिवा खाजा संचालन कार्यविधि, २०७७ को २३ (ख) मा विद्यालयमा खाजा मेनु तोक्ने, दिवा खाजा कार्यक्रमको समिक्षा गर्ने, प्रभावकारीताको अनुगमन गर्ने र विद्यालयले अनुसूचीको व्यवस्था अनुसार खाजा मेनु निर्धारण गरेर मेनु अनुसार खाजा व्यवस्था प्रवन्ध मिलाउनुपर्ने व्यवस्था छ। गाउँपालकिकाले विद्यालयबाट प्राप्त चौमासिक निकासा माग पत्र र विद्यार्थीको भरपाई पेश गरेको आधारमा ३८ विद्यालयका १८४७ विद्यार्थीलाई रु.४४,७५,६०७। दिवा खाजा खर्चमा निकासा दिएको छ। विद्यार्थीलाई रकम वुझाएको हस्ते भरपाईको आधारमा भुक्तानी दिएको देखियो साथै पालिकाले निकासा दिएको विद्यार्थी संख्यालाई EMIS विवरणसँग सत्यापन गरेको छैन। पालिकाले उपस्थित भएको दिनको हिसाबले खर्च गरेको र विद्यार्थीलाई खाजा कार्यक्रम संचालन गरेको प्रमाणित विल भरपाई तथा स्रेस्ता अद्यावधिक गरेको छैन । कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका र कार्यविधिको व्यवस्था अनुसार दिवा खाजा कार्यक्रम संचालन गर्ने, विद्यालयबाट माग भएको संख्यालाई EMIS विवरण सँग सत्यापन गर्ने तथा सोको अनुगमन प्रतिवेदन समेत तयार गरी स्रेस्ता अद्यावधिक गर्नुपर्दछ।

६९.४ **सेनिटरी प्याड:**- सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको स्यानिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। साथै दफा ५ मा स्यानिटरी प्याड त्रैमासिक,चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ। पालिका भित्र सेनिटरी प्याड प्रयोग गर्ने छात्राको संख्या ९०२ रहेको देखिन्छ । यस वर्ष पालिकाले एन्जल टच हाईजिन म्यानुफ्याक्च रिङबाट ८६०० प्याकेट प्याड खरिद गरी रु.८,१७,००१. भुक्तानी दिएको छ। गत वर्षको खपतलाई आधारमानी उचित परिमाणमा खरिद गरी वितरण गर्नुपर्नेमा यस वर्ष खरिद गरेको प्याड मध्ये ५ वटा विद्यालयलाई २६१० प्याकेट प्याड वितरण गरी वाँकी ५९९० प्याकेट स्टोरमा राखेको पाईयो। खरिद गरिएका प्याडहरु भण्डारण गर्दा गुणस्तरमा कमी नआउने गरी सुरक्षित रुपमा राख्नुपर्दछ। पालिकाले आवश्यकताको पहिचान गरी आवश्यक परिमाणमा मात्र प्याड खरिद गर्ने र कार्यविधि अनुसार वितरण गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। कार्यालयमा बाँकी रहेको स्यानिटरी प्याडको गुणस्तर परीक्षण गराई गुणस्तरीयता यकिन गरेर सम्बन्धित विद्यालयहरुमा हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ।

६९.५ **विद्यालय अनुदान:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नुअघि भुक्तानी दिदा रीत पुगेको एकिन गरेर मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने र खर्च पुष्ट्याई हुने प्रमाणित विल भरपाई समेतको लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। गाउँपालिकाले श्री संस्कृत तथा साधारण माध्यमिक विद्यालयलाई अनुदान बापत रु.४,००,०००। निकासा दिएको छ। गाउँपालिकाले निकासा दिएको रकमको खर्च विवरण तथा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश गरेको छैन। विद्यालयले उक्त रकम खर्च गरेको प्रमाणित स्रेस्ता अथवा उक्त रकम विद्यालयको खातामा आम्दानी जनाई सो खर्चको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन माग गरी अनुदानको उपयोगिता सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

६९.६ **गाउँ शिक्षा योजना:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नुअघि खर्चको भुक्तानी दिदा रीत पुगेको एकिन गरेर मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने र खर्चको पुष्ट्याई हुने प्रमाणित विल भरपाई समेतको लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गर्न विभिन्न क्रियाकलापमा रु.२८४०२०। खर्च गरेको छ। तर गाउँ कार्यपालिकाबाट गाउँ शिक्षा योजना स्वीकृत भएको छैन। योजना स्वीकृत गरेरमात्र खर्च भुक्तानी दिनुपर्नेमा योजना तयार नगरी दिएको भुक्तानी अनियमित देखिएको रु.....

अनियमित भएको	२,८४,०२०

६९.७ **प्रारम्भिक बालविकास सहजकर्ता:** प्रारम्भिक बालबिकास कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०६१ को दफा ८ अनुसार दिनको ४ घण्टा कक्षा संचालन गर्नुपर्ने र प्रत्येक कक्षामा २५ जना सम्म बालबालिका राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। तपसिलका विद्यालयमा २५ जना बालबालिका वरावर १ सहजकर्ता राख्नुपर्नेमा २५ भन्दा कम भएको विद्यालयमा पनि १ भन्दा बढी सहजकर्ता राखेको पाईयो। प्रति सहजकर्ता प्रतिमहिना रु.१५०००। का दरले निकासा दिएको छ। गाउँपलिकाले निर्देशिका अनुसार बाल विकास विद्यार्थी संख्याको आधारमा सहजकर्ता संख्या मिलान गर्नुपर्दछ।

क्र.स	विद्यालयको नाम	बिद्यार्थी संख्या	सहजकर्ता संख्या	भुक्तानी रकम
१	बम्घा आधारभुत विद्यालय	१९	२	३९००००
२	जनज्योति आधारभुत विद्यायल	१४	२	३९००००
३	माधा आधारभुत विद्यालय	२२	२	३९००००
४	तल्ला ग्वादी आधारभुत विद्यालय	१३	२	३९००००

७० **ग्याविन बक्स खरिद**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ३९ मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि विल, भरपाई र कागजात संलग्न भएनभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने उल्लेख छ । गाउँपालिकाले भाष्ट स्टोर्सबाट २५० थान ग्याविन बक्स खरिद गरी रु.९९४४००। भुक्तानी दिएको छ। खरिद भएको ग्याविन बक्स मध्ये ४७ थान ग्याविन बक्स वितरण गरेको र रु.८०७४५३। मुल्यको २०३ थान ग्याविन बक्स स्टकमा रहेको देखियो। प्रयोजन र आवश्यकता पहिचान गरी वितरण तथा जडान गरी सोको प्रतिवेदन पेश हुनुपर्ने रु ...

प्रमाण पेश नगरेको	८,०७,४५३

७१ **सोधभर्ना बाँकी**

मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाईसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका बिरामीलाई औषधी उपचार वापत खर्च उपलव्ध गराउने कार्यविधि, २०७८ को दफा ५ बमोजिम स्थानीय तहबाट उपलव्ध गराएको औषध उपचार वापतको खर्चको अनुसूची ३ अनुसारको ढाँचामा भएको भुक्तानी रकम विवरण पेश गरेको आधारमा अर्धवार्षिक रुपमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, रामशाहपथ काठमाडौंले सोधभर्ना गर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार यो वर्ष उल्लिखित विरामीहरुलाई औषधी उपचार गर्न भुक्तानी गरेको रकम रु.२६१७८३३। मध्ये रु. २४६००००। को निकासा प्राप्त गरेको देखिन्छ भने रु.१५७८३३। सोधभर्ना हुन वाँकी देखिन्छ । यसरी प्राप्त हुन वाँकी रहेको रकम समयमै सोधभर्ना प्राप्त हुनुपर्ने रु......

सोधभर्ना नलिएको	१,५७,८३३

७२ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता**

सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५ र नियमावली, २०७६ तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को प्रावधान अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलव्ध गराउनु पर्दछ । नेपाल सरकारबाट पालिकालाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि प्राप्त रु. ११,५९,६०,४०३।सवै वितरण खर्च देखाएको छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार वडागत तथा लाभग्राहीको वर्गिकरण अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ । कार्यालयले वैंक खाता सक्रिय भए भए नभएको तथा लाभग्राहीको मृत्यु, अन्यत्र बसाईसराई वा लाभग्राहीबाट हटेको कारणले वैंक मौज्दात रहे नरहेको यकिन गर्न वैंकमा पत्राचार गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको अभिलेख पद्धति व्यवस्थित गरी सो सम्वन्धमा निरन्तर अनुगमन गर्नुपर्छ ।

वडागत आधारमा

वडामा भएको खर्च	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	जम्मा खर्च
वडानं१	४६६३५९८	४६९९४२५	४६९९३४३	४७२९६५६	१८७९२०२२
वडानं२	४१७५८१९	४१६०६४८	४११७६४०	४११९९७०	१६५७४०७७
वडानं३	४४५३६५१	४५३६४३०	४५२०३२१	४५१३६२७	१८०२४०२९
वडानं४	६८०२८७६	६८५०७४९	६८८८५६९	६८६७६५३	२७४०९८४७
वडानं५	४९६८०७१	५०१६४५४	५०२४०७१	५०२९७२५	२००३८३२१
वडानं६	३७९६३०५	३७९८७९७	३७७३६५८	३७५३३४७	१५१२२१०७
जम्मा	**२८८६०३२०**	**२९०६२५०३**	**२९०२३६०२**	**२९०१३९७८**	**११५९६०४०३**

लाभग्राही अनुसार

लाभग्राहीकोप्रकार	**प्रथमत्रैमासिक**		**दोस्रोत्रैमासिक**		**तेस्रोत्रैमासिक**		**चौथोत्रैमासिक**		**जम्मा खर्च रकम**
	संख्या	**खर्च रकम**	**संख्या**	**खर्च रकम**	**संख्या**	**खर्चरकम**	**संख्या**	**खर्चरकम**	
अन्यजेष्ठ नागरिक भत्ता	१६२६	१९३४१७०६	१६३५	१९४८३३५१	१६३३	१९४१५८३२	१६४३	१९५५१३१६	७७८०९३५१
जेष्ठनागरिक भत्ता दलित	२०४	१५९३८६१	२०२	१६०३९८०	२०३	१६११९६०	१९७	१५३८८५३	६३४८६५४
जेष्ठनागरिक भत्ता एकल महिला	२२८	१८१४१२०	२२२	१७६१०९७	२१६	१७१५७००	२११	१६२३५१६	६९१४४३३
विदुवा	४२१	३३४३६२०	४३१	३४०४३५७	४३८	३४७३९६०	४४६	३५३३१४५	१३७५५०८२
पूर्णअपाङ भता	१०९	१३००७४०	१०७	१२८०७९०	१०७	१२८०७९०	१०६	१२८०८२०	५१३११४०
अति अपाङभता	१६४	१०१७१८४	१६८	१०६२७५३	१६८	१०६८३२९	१६४	१०४६९७६	४१९५२४२
दलितबालबालिका	२८९	४४९०८९	२९८	४५४१७५	२९२	४५१९६५	२९४	४५१२७२	१८०६५०१
जम्मा	**३०४१**	**२८८६०३२०**	**३०६३**	**२९०५०५०३**	**३०५७**	**२९०१८५३६**	**३०६१**	**२९०२५८९८**	**११५९६०४०३**

७३ **स्वास्थ्य कार्यक्रम**

७३.१ **औषधि खरिद:** पालिकालाई आवश्यक पर्ने औषधिको आवश्यकता वर्षभरिमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, उप स्वास्थ्य चौकी एवं पटके शिविरमा तथा विशेष कार्यक्रमको लागि सूचीकृत भएका अत्यावश्यक कार्यालयबाट खरिद भई प्राप्त हुने परिणाम तथा तालुक कार्यालयबाट प्राप्त गरेको औषधीको वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ।पालिकाले यस वर्ष विभिन्न आपूर्तीकर्ताबाट खरिद गरी रु.२८,२७,७८९। भुक्तानी दिएको छ । कार्यालयले औषधि खरिद गर्दा आवश्यकता पहिचान, औषधिको वार्षिक आवश्यकताको परिमाण विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा गरेको देखिएन। पालिकाले खरिद गरेको औषधिमा पुर्णरुपमा नि:शुल्क वितरणको ट्याग प्रयोग गरेको छैन। खरिद गरेको औषधि गुणस्तर परिक्षण, नि:शुल्क वितरणको ट्याग प्रयोग तथा निकासा तथा खर्चको आधारमा हस्तान्तरण गरी बाँकी औषधिको विवरण अद्यावधिक गरी औषधि व्यवस्थापन चुस्त दुरुस्त राखी अत्यावश्यक तथा नि:शुल्क वितरणको औषधि अभाव नुहुनेगरी खरिद व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

७३.२ **न्यानो झोला:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकम खर्चको भुक्तानी दिदा रीत पुगेको यकिन गरेर मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने र खर्च पुष्ट्याई हुने प्रमाणित विल भरपाई र कागजात समेतको लेखा

राख्नुपर्ने व्यवस्था छ।यस वर्ष गाउँपालिकाले ११० थान न्यानो झोला खरिद गरी एक्साइड फार्मेसिलाई रु.९८८१८। भुक्तानी दिएको छ। खरिद गरेको झोला मध्ये ३० थान वितरण गरी रु.७२०००। मूल्यको ८० सेट न्यानो झोला स्टक बाँकी रहेको देखिन्छ। आगामी वर्ष खरिद योजना तयार गर्दा यस वर्षको बाँकी रहेको झोला वितरण गरेर आवश्यक परेमा मात्र थप खरिद गरी खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नुपर्दछ।

७३.३ **फरकशीर्षक:** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावलीको नियम ३८ (२क) मा स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र सम्बन्धित खर्च शीर्षकमा परेको र खर्च गर्न बाँकी रकम खर्च गर्ने र नियम ४५ अनुसार संघीय सञ्चितकोषबाट स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकममध्ये सम्वन्धित आर्थिक वर्ष भित्र खर्च नभई बाँकी रहेको शसर्त अनुदान स्थानीय तहले संघीय संचित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले सशर्त अनुदान खर्च शीर्षकबाट खर्च गर्दा सम्बन्धित खर्च शिर्षकबाट मात्र खर्च लेख्नुपर्नेमा स्वास्थ्य तथा आयुर्वेद तर्फ स्थायी कर्मचारीको तलव, भत्ता र पोषाक खर्च शीर्षकबाट दैनिक भ्रमण भत्ता, फिल्ड भत्ता लगायतको खर्च लेखेको पाईयो। निम्नानुसार कार्यक्रममा स्वीकृत खर्च शिर्षक भन्दा फरक कार्यक्रममा खर्च लेखेकोले अनियमित देखिएको रु.४,४५,०८६

गोश्वारा भौचर	खर्च शिर्षक	खर्च भएको	रकम
१३४-०८२।१।२४	स्वास्थ्य तथा आयुर्वेद तर्फ स्थायी कर्मचारिको तलव	बलेटक्सार आयुर्वे विविध खर्च	९६५८७
१४०-०८२।१।२४	स्वास्थ्य तथा आयुर्वेद तर्फ स्थायी कर्मचारिको तलव	खाजा ताथा विविध खर्चको भुक्तानी	१४२२७०
१८३-०८२।३।१४	स्वास्थ्य तथा आयुर्वेद तर्फ स्थायी कर्मचारिको तलव	स्वास्थ्य चौकिको विवध खर्च	१२४१८०
२५४-०८२।३।२५	स्वास्थ्य तथा आयुर्वेद तर्फ स्थायी कर्मचारिको तलव	कर्मचारीको भत्ता भुक्तानी	८२०४९
		जम्मा	४४५०८६

अनियमित भएको	४,४५,०८६

७४ हेभी इक्वीपमेन्ट वा ठूला मेशीनको प्रयोग

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को नियम उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा सामान्यतया डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ। तर लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ। सो नियमावलीको नियम ९७ (९क) मा प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश विपरीत हेभी मेशीन प्रयोग गरेको पाइएमा त्यस्तो उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायसँग भएको सम्झौता रद्द गरिने उल्लेख छ।नमुना परीक्षणका आधारमा पालिका अन्तर्गत सञ्चालित सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतिसँग सम्बन्धित योजनाका उपभोक्ता समितिहरुले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको पाइए तापनि नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिस गराई गाउँ कार्यपालिकाबाट सहमति नलिएको रु.९,६८,५८१।८३ पाइएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुसार उपभोक्ता समितिबाट हुने कार्यमा मेसिन प्रयोग गर्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्ने र यदि गर्नैपर्ने भए गाउँ कार्यपालिकाबाट सहमति लिएरमात्र गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

क्र.स.	योजनाको नाम	टोल विकास सस्था	भौचर न.	खर्च भएको रकम रु.
१	घिउबेंसी कृषि सडक स्तरोन्नती ४,५	देवीस्थान टोलविकास समिति	४०/०८२/०३/२२	१,६८,६६४।७७
२	साझेदारीमा खेतबारी टेक्टर पहुँचमार्ग निर्माण	श्री इन्द्रदिप टोलविकास समिति	१६२/०८२/३/१६	४,०१,७३९।०५
३	मतेघडेरी ढाँड ठकुरी पोखरा मो.बा. रुरुक्षेत्र-१	श्री इन्द्रदिप टोलविकास समिति	१०४/०८२/०९/२४	२,१७,५५११२
४	जोर्ते पोखरी कफ्लेरी रास्लुंग मो.बा.	श्री युगज्योति टोल विकास समिति	१००/०८२/१/२४	१९,०५०।०७
५	बलेटक्सार बस्ती पहुँच	श्री तपोभूमि टोलविकास समिति	५१/०८१/१०/२३	१,६१,५७६।८२
	जम्मा रकम रु.			**९,६८,५८१।८३**

संपरीक्षणबाट थप भएको बेरूजू

क्र.सं.	बेरुजुको विवरण	रकम
१	सङ्घीय सरकारको समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१ को दफा १२ मा प्रदेश वा स्थानीय तहले समपूरक अनुदान रकम खर्च गर्दा जुन आयोजना वा कार्यक्रमको लागि अनुदान प्राप्त भएको हो सो आयोजना वा कार्यक्रममा मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै उक्त कार्यविधिको दफा १४ मा समपूरक अनुदान अन्तर्गत सञ्चालन हुनेगरी छनौट भएको आयोजना वा कार्यक्रमका लागि बजेटमा विनियोजित रकम सो बाहेक अर्को आयोजना कार्यक्रमको नाम, क्रियाकलाप, आयोजना स्थल परिवर्तन गर्न वा त्यस्तो आयोजना वा कार्यक्रममा विनियोजित रकमबाट कुनै रकम अन्य कार्यक्रममा रकमान्तर गर्न नपाईने व्यवस्था रहेको छ। आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन २०७६ को दफा २२(३) मा शसर्त, समपूरक वा विशेष अनुदान वापत प्रदेश वा स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भएको रकम आर्थिक वर्षभित्र खर्च नभई बाँकी भएमा सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(३) मा सरकारी रकमको खर्च लेख्दा अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृति गराई खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस पालिकाले निम्नानुसार शीर्षकबाट प्राप्त कार्यक्रममा बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गरी सकेपछि बचत रकमबाट पुनः बोलपत्र, सिलबन्दी दरभाउपत्र तथा सोझै खरिद विधिबाट केही आयोजनाको ढिलो सम्झौता गरी यस आर्थिक वर्षमा रू.४७,११,३९६।४३ भुक्तानी दिएको पाइयो। यसरी कार्यविधि विपरित नयाँ कार्यक्रममा सङ्घीय सरकार र प्रदेश सरकारको स्वीकृति प्राप्त नगरी एकपटक ठेक्का बन्दोबस्त भईसकेपछि बचत हुने रकम पुनः खर्च गरेको छ। अनुदान रकम खर्च गर्दा कार्यविधिले तोकेको प्रकृयाको पालना गरिनुपर्दछ।	०

क्र.सं.	बेरुजुको विवरण	रकम

क्र.स.	थप कार्य Phase 2 भनेर भएका कार्यहरु	भुक्तानी पाउने	Phase 1 खरिल विधि	खर्च रकम	Phase 2 खरिद विधि	खर्च रकम
संघीयकार्यक्रम						
१	जनबोध मा वि भवन निर्माण	रिमार्केबल विल्डर्स प्रा लि	NCB	८२,८२,५३७।९९	SQ	१२,३२,२४२।६७
२	स्वामिकारुख रातामाटा सडक स्तरोन्नती र राष्ट्रिय मा वि सडक स्तरोन्नती	पानारोमा कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	NCB	४३,०९,२३६।३०	Q	५,५७,३८८।२४
३	रुरुक्षेत्र गा पा वडा नं ४, ५, ६ रानिवास काउले रिमुवा जोड्ने सडक स्तरोन्नती	प्लाई ड्रिम कन्सट्रक्सन	NCB	४६,४५,८२८।३०	Q	२,०९,३८७।१४
४	रिडी सवदाहघाट निर्माण, रुरुक्षेत्र गाँउपालिका वडा नं 1	एन के निर्माण सेवा	NCB	८१,९९,३१५।२३	NCB	२५,४१,७०७।०६
प्रदेश कार्यक्रमतर्फ:						
१	उपल्लो कुलो सिचाइ योजना रुरुक्षेत्र ५	सुमन निर्माण सेवा	NCB	८,१४,४३८।४४		१,४९,९१२।७४
२	अधुरो स्वर्गिय ज्ञानहरी पार्क निर्माण रुरुक्षेत्र २	बिबेक बिक्रम निर्माण सेवा	NCB	८,४८,८१२।०५		१,२०,७५८।५८
जम्मारकम						**४७,११,३९६।४३**

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : रुरुक्षेत्र गाउँपालिका, गुल्मी , रुरुक्षेत्र गाउँपालिका , गुल्मी

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	लक्ष्मण पाण्डे	२०८०-४-२८	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	हेम बहादुर कार्की	२०७९-५-३०	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१,३१७,२४१	७,२४५,९०७	३,३८३,०३८.९	०	१५७,८३३	४,५२९,५००
प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.					१६,६३३,५१९.९
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.					८,२०९,८९८.९
संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.					०
लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.					८,४२३,६२१

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		६९३५११८६.२	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४१७६४९२४४.३१	चालु खर्च	४५६८४७७७०.९९
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२४५७७०००	पूँजीगत खर्च	२४०६९६९०६
राजश्व बाँडफाँट	७३७९३१८५.१५	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	३८५७७०५९.२३
आन्तरिक आय	२०५११६२६.५४		
अन्य आय	१७२२५४३७२		
कुल आय	७०८७८५४२८.००	कुल खर्च	७३६१२१७३६.२२
बाँकी मौज्दात		४२०१४८७७.९८	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा ३.२ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

मलेप फारम नं. २७०, प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय)			
क्र.स./आर्थिक सङ्केत	विवरण	आव २०८१।८२	आव २०८०।८१
११०००	कर	७,७८,८७,२९९.१९	६,९७,४८,५६७.११
१३०००	अनुदान	४०,८३,१८,१५१.८०	३७,२९,९४,४५९.२०
१४०००	अन्य राजस्व	१,९६,१५,८१०.७८	२,१८,५८,४५०.८४
१५०००	विविध प्राप्ति	१,१८,८२८.००	५,८९,२९०.००
क	कुल जम्मा प्राप्ति	५०,५९,४०,०८९.७७	४६,५१,९०,७६७.१५
३	चालु	३३,२८,९०,६४३.९९	३३,७१,७६,०९६.८५
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	१७,९८,६२,६९३.९४	१९,००,२०,६८०.५६
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	१२,६५,२०,०१४.०५	१०,०५,३६,१६७.२९
२५०००	सहायता (Subsidy)	१७,५४,०००.००	२,७२,८५,९६२.००
२६०००	अनुदान	१,५०,५४,८७२.००	२२,९९,२७१.००
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	९४,८५,११४.००	९०,०४,४११.००
२८०००	अन्य खर्च	२,१३,९५०.००	८०,२९,६०५.००
४	पूंजीगत	१९,४२,०८,४६९.००	१८,६१,७९,९६६.९०
३१११०	भवन तथा संरचना	४,८८,५२९.००	२,१६,४१,५६८.००
३११२०	सवारी साधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	१,७९,०१,४९३.००	७२,५६,०९१.९०
३११३०	अन्य पूँजीगत खर्च	६०,३६,६८५.००	५१,१४,९१८.००
३११४०	सुरक्षा उपकरण	०	३,४२,५०३.००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण	१६,९०,१६,८१७.००	१३,८६,८५,०३७.००
३११६०	निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	७,६४,९४५.००	१,३१,३९,८४९.००
ख)	कुल जम्मा भुक्तानी	५२,७०,९९,११२.९९	५२,३३,५६,०६३.७५
ग)	बचत /कमी (ग = क-ख)	(२,११,५९,०२३.२२)	(५,८१,६५,२९६.६०)
घ)	धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)	(६१,७७,३१२.००)	१२,१९,३७३.७२
घ.१)	कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी		

ङ)	यस आ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	(२,७३,३६,३३५.२२)	(५,६९,४५,९२२.८८)
च)	गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	६,९३,५१,१८६.२०	१२,६२,९७,१०९.०८
छ)	विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन		
ज)	आ.व. अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	४,२०,१४,८५०.९८	६,९३,५१,१८६.२०

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुनतथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाटप्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचानगरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमायोग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठनतथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पददर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्था समेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ। पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथाउत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ। अति विपन्न र न्यूनआय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चितगर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ। यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितताहुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागतअनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमाठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४को दफा ७८ (५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी रजवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्ररही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक रअन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्नसकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राखे र वर्षान्तमा रकमान्तर गरीखर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितता बेगरका कार्यक्रम/ आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राखे कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोगहुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्थागरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययि, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फस्र्योट गर्नुपर्दछ।

- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फस्र्योटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ। लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फस्र्योट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवंम्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फस्र्योट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्कागर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने रजानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा२९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ। तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ।एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाहतय गरिनुपर्दछ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारितरही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ।
- सामाजिक सुरक्षा तर्फ सम्बन्धित लाभग्राहीहरुले समयमै भत्ता प्राप्त गरेको सुनिश्चित हुनुका साथै दोहोरो परेका तथा लगत कट्टा गर्नुपर्ने लाभग्राहीको पहिचान गरी विवरण अध्यावधिक गर्नुपर्दछ।